

Pražská vysoká škola psychosociálních studií



Vstup dítěte do školy pohledem matek

Anna Sirotková

Bakalářská práce

Jednooborová psychologie
Prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Praha 2019

Prague College of Psychosocial Studies



Child entrance to school from perspective of mothers

Anna Sirotková

The Bachelor Thesis

Psychology
Full-time study

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Johana Růžičková

Prague 2019

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Podpis.....

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Johaně Růžičkové za ochotný přístup, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování této práce.

Zároveň bych chtěla poděkovat všem respondentkám za účast na mém výzkumu, za jejich čas a ochotu poskytnout mi potřebné informace.

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na vstup dítěte do školy. Na danou problematiku je nahlíženo jak z teoretického, tak z empirického hlediska. Teoretická část se zabývá charakteristikou předškolního věku, školní zralosti a mladšího školního věku. Dále popisuje vztah mezi školou a rodiči a také změny, které mohou nastat v rodině v rámci vstupu dítěte do školy. Empirická část se zaměřuje na to, jak vstup do školy vidí matky, jejichž dítě právě nastoupilo do školy.

Klíčová slova: Dítě, matka, rodina, škola, první třída, mladší školní věk

Abstract:

This bachelor thesis focuses on the child's entry to school. The issue is viewed from both a theoretical and an empirical point of view. The theoretical part deals with the characteristics of preschool age, school maturity and younger school age. It also describes the relationship between school and parents, as well as changes that have occurred in the family as part of the child's entry to school. The empirical part focuses on how entry into school is seen by mothers whose child has just started school.

Key words: Child, mother, family, school, first class, primary school age

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Vstup dítěte do školy.....	9
1.1 Předškolní věk	9
1.2 Školní zralost	11
1.2 Mladší školní věk.....	13
1.2.1 Vývoj dítěte mladšího školního věku	13
1.3.2 Socializace	15
2 Vztah mezi školou a rodinou	17
2.1 Budování vztahu	17
2.2 Komunikace.....	18
2.3 Povaha vztahu.....	19
3 Změny v rodině v důsledku vstupu dítěte do školy.....	21
3.1 Praktické změny	21
3.2 Změny ve vztazích.....	22
EMPIRICKÁ ČÁST	24
4. Metodologie výzkumného šetření	24
4.1 Cíle výzkumu.....	24
4.2 Výzkumné otázky	24
4.3 Výzkumný vzorek.....	25
4.4 Metodika výzkumu	26
4.4.1 Polostrukturovaný rozhovor	26
4.5 Sběr dat a jejich analýza	27
4.5.1 Tematická analýza	28
5. Výsledky výzkumného šetření	30
5.1 Důležitý okamžik.....	30
5.2 Více povinností.....	31
5.3 Zkušenost se starším sourozencem	34
5.4 Očekávání a obavy.....	35
5.6 Kamarádi ve třídě	37
5.7 Hodná paní učitelka	37
5.9 Společné zážitky sourozenců.....	38
5.10 „Už to není malé dítě“	39
5.11 Pláč	40
6. Závěr a výsledky výzkumného šetření.....	42
6.1 Jak matky prožívají nástup dítěte do školy?	42
6.2 Jak matky prožívají změny v rodině?	43
7. Diskuze.....	45
ZÁVĚR	46
Seznam použité literatury	47
Seznam příloh	50

ÚVOD

Vstup dítěte do první třídy na základní školu lze podle mnoha odborníků považovat za velmi významný mezník jak v životě samotného dítěte, tak v životě celé jeho rodiny. Jde o důležitý a náročný krok, který vede k postupnému osamostatňování dítěte od rodiny a k jeho přijetí celou společností.

Hlavním důvodem pro volbu tohoto tématu mé bakalářské práce byla snaha hlouběji prozkoumat poznatky ohledně významu vstupu dítěte do školy pro celou rodinu a pokusit se pochopit, jak celou situaci vnímají a prožívají matky.

Má bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. Na část teoretickou a část empirickou. Teoretickou část jsem rozdělila na tři kapitoly. V první kapitole se budu detailně věnovat popisu dítěte, které nastupuje do školy. Popíši období předškolního věku a důležitost mateřské školy pro vstup dítěte do školy. Dále se budu věnovat školní zralosti, pokusím se přiblížit různé názory na její pojetí a faktory, podle kterých se školní zralost posuzuje. V poslední části této kapitoly se budu věnovat celkově dítěti mladšího školního věku a jeho vývoji.

V druhé kapitole se zaměřím na vztah mezi rodinou a školou. Pokusím se nastínit, jak je tento vztah důležitý, jak vzniká a jak vypadá. Zmíním se také o komunikaci mezi rodinou a školou a formách této komunikace.

Ve třetí kapitole se budu zabývat změnami, které v rodině nastaly v rámci vstupu dítěte do školy. V první části kapitoly popíši obecně praktické změny, ke kterým v rodině dochází, a v druhé části představím změny ve vztazích mezi jednotlivými členy rodiny.

V empirické části představím svůj provedený kvalitativní výzkum a jeho výsledky. Výzkum je zaměřen na prožívání matek při vstupu dítěte do školy. Empirická část bude rozdělena do čtyř jednotlivých kapitol. V těchto kapitolách se pokusím detailněji popsat celou metodologii a výsledky mého výzkumného šetření. Sběr dat jsem prováděla pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pěti matkami, jejichž děti nastoupily ve školním roce 2018/2019 do první třídy na základní školu. Získaná data jsem následně zpracovávala pomocí tematické analýzy. V páté kapitole detailněji popíši jednotlivá témata, která jsem pomocí analýzy našla. Dále se pokusím odpovědět na výzkumné otázky a v diskuzi uvedu možné limity mé bakalářské práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vstup dítěte do školy

V první kapitole se budu věnovat obecně období vstupu dítěte do školy. Jelikož se celá tato práce týká dětí ve věku šesti až sedmi let, pokusím se přiblížit důležité aspekty předškolního věku pro vstup do školy a školní zralost, která je pro nástup do školy nezbytná. Dále se budu více věnovat popisu mladšího školního věku, přesněji vývoji dítěte a socializaci dítěte v tomto období.

Škola je považována za nepostradatelnou a velice důležitou instituci, která má za úkol naučit jedince určitým požadovaným znalostem a dovednostem. Škola má také výchovnou a socializační funkci (Hartl & Hartlová, 2010). Vstup do ní je považován za velmi významnou událost a důležitý milník v životě dítěte a celé jeho rodiny. Dochází k velkému přelomu v životní situaci dítěte. Jedinec se musí adaptovat na školu a spolu s tím pro něj nastávají mnohé změny. Dítě získává dvě nové role, a to roli školáka a roli spolužáka. Dítě, které právě nastoupilo do školy, se také setkává s cizí autoritou a hodnotícím systémem, který ho hodnotí a porovnává s ostatními žáky. Všechny tyto změny znamenají pro dítě zpočátku určitou míru zátěže, se kterou se musí během několika pár měsíců ve škole vyrovnat (Langmeier & Krejčířová, 1998).

1.1 Předškolní věk

Předškolní věk neboli předškolní období bývá nejčastěji vymezeno věkem od tří do šesti až sedmi let. Je to období, které je ukončeno vstupem do školy, tedy nikoli jen přesným věkem. Toto období lze také nazvat věkem hry, která je hlavní činností jedince v tomto období (Vágnerová, 2005).

V období předškolního věku obvykle jedinec nastupuje do mateřské školy. Doba nástupu je velice individuální. Záleží na zralosti a připravenosti dítěte a na potřebách

rodiny. Okolo čtvrtého až pátého roku by měla být z hlediska zralosti a sociální vyspělosti nástupu schopna většina dětí. Mateřská škola je první institucí, se kterou se dítě obvykle setkává. Školka má důležitou socializační a adaptační funkci a pomocí vzdělávacího programu rozvíjí dětské schopnosti a kompetence (Vágnerová, 2005).

V době, kdy začaly vznikat mateřské školy, byla jejich hlavní funkcí náhrada rodinné péče. Tedy aby bylo o dítě postaráno v době, kdy jsou jeho rodiče v práci a mělo si kde hrát. V dnešní době jsou hlavními cíli předškolního vzdělávání v mateřských školách především socializace a výchova dítěte, rozšiřování jeho poznatků a příprava na školu. Tato příprava spočívá převážně v učení různých dovedností a návyků, které jsou potřebné pro vstup na základní školu (Kolláriková & Pupala, 2001). Přípravu na základní školu považuje za hlavní úkol mateřských škol také Mertin (2010), který zdůrazňuje, že základní školy pro další vývoj a učení dítěte potřebují, aby dítě mělo základy z mateřské školy. Proto je tedy určitě třeba, aby požadavky těchto institucí na sebe plynule navazovaly. Naopak Šulová (2003) se domnívá, že by se dítěti v předškolním období měla nechat volnost, aby si spontánně mohlo hrát a mohlo tak docházet k přirozenému vývoji. Dle Matějčka (2005) má mateřská škola převážně socializační funkci. Upozorňuje na fakt, že v případě jedináčků nebo malých rodin je mateřská škola jedinou institucí, která může socializaci zajistit. Zde lze ovšem namítnout, že s dnešní společností a její nejrůznější občanské aktivity, nabízejí i jiné, než standardní možnosti (rodičovské skupiny a kluby, svépomocné kolektivy a další).

Mateřská škola však neposkytuje prostor pouze dětem, ale poskytuje ho i jejich rodičům. Rodičům by měla školka sloužit jako určitá forma profesionální podpory a poradenské služby ohledně výchovy a vzdělávání dítěte (Kolláriková & Pupala, 2001).

Mateřská škola je mnoha odborníky považována za instituci, která umožňuje dítěti i jeho rodičům snazší nástup na základní školu. Díky mateřské škole je rodina částečně připravena na nadcházející změny. Například Lagmeier a Krejčířová (1998) ve své knize uvádějí, že pro děti, jež chodily do mateřské školy, je situace vstupu do školy lehčí, jelikož u nich nedochází k tak radikální životní změně. Dalším autorem, který takto vnímá mateřskou školu je Marie Vágnerová. Autorka považuje mateřskou školu za „důležitý přechod mezi soukromím rodiny a institucí školy“ (s. 211, 2005).

Předškolní věk je tedy charakteristický především vstupem do mateřské školy. Díky tomuto kroku se dítě začíná pomalu odpoutávat od rodiny, více se setkává s vrstevníky a získává nové schopnosti a dovednosti. Pokud před vstupem do školy dítě

chodí do mateřské školy, pravděpodobně pro něj i jeho rodinu bude náročný nástup do první třídy základní školy snazší.

1.2 Školní zralost

Školní zralost lze zjednodušeně popsat jako dosažení určitého vývojového stupně, kdy už je dítě ve všech oblastech, tedy v oblasti biologické, psychické a sociální, dostatečně zralé na to, aby nastoupilo do školy (Bednářová & Šmardová, 2011).

Ve vymezení pojmu školní zralost vycházím z definice podle Hartla a Hartlové (2010), kteří ji definují jako „způsobilost dítěte zvládat veškeré školní vyučování; předpokládá rozvoj jazyka a myšlenkových operací, schopnost aktivní pozornosti a soustředění, též určitou úroveň sociálních dovedností“ (s. 697). Podle Thorové je také důležité aby dítěti škola něco přinesla a definuje tedy školní zralost jako „název pro soubor duševních schopností a dovedností, které umožňují dítěti zvládnout nároky povinné školní docházky a zároveň mít z vyučování a školních aktivit prospěch“ (2015, s. 396). Například autorka Marie Vágnerová (2005) rozděluje pojmy školní zralost a školní připravenost. Dle Thorové (2015) by se měl spíše používat pouze pojem školní zralost. Zahrnuje pod ní jak školní zralost, tedy předpoklady ovlivněné zráním, tak školní připravenost, tedy předpoklady ovlivněné učením.

Zralost dítěte nejprve posuzují rodiče, pediatři, učitelé v mateřské škole a učitelé při zápisu do první třídy. Pokud se někomu z nich dítě jeví nezralé pro nástup do školy, je potřeba udělat podrobnější vyšetření v pedagogicko – psychologické poradně, kde se posuzuje, zda je dítě zralé pro vstup do školy nebo nikoliv a školní docházka by tedy měla být odložena. Jedinec je posuzován podle určitých znaků školní zralosti. Dle Langmeiera a Krejčířové (1998) se hodnotí především tělesná zralost, kognitivní zralost a emoční, motivační a sociální zralost. Autorky Bednářová a Šmardová (2011) k těmto oblastem, kterými se posuzuje školní zralost, přidávají oblast práceschopnost, tedy zda jsou děti ve škole schopné udržet pozornost a respektovat pravidla. Například Thorová (2015) popisuje třináct posuzovacích oblastí školní zralosti. Věk a rozdíly mezi pohlavími, motoriku a grafomotoriku, sociální kompetence, emoční zralost, řeč a komunikační schopnosti, pracovní vyspělost, motivaci k učení, zralost sluchového vnímání, zralost zrakového vnímání, rozumové schopnosti, paměť a sebeobslužné dovednosti.

Mertin (2010) popisuje trochu odlišný pohled na školní zralost. Kromě předpokladů na straně dítěte (věk, pohlaví, soustředění...), zahrnuje do posuzování školní zralosti také rodinu, mateřskou školu a základní školu. K tomu, zda je dítě zralé pro nástup do školy z velké části také přispívá to, jaké je v rodině klima, jaký je vztah rodičů ke vzdělání, ale také to, jaký má rodina socioekonomický status.

Obecně by se tedy dalo říci, že k úspěšnému nástupu dítěte do školy je třeba, aby mělo rozvinutou jemnou i hrubou motoriku, která je potřeba pro psaní a jiné (ve škole vykonávané) činnosti, aby bylo schopné přijmout cizí autoritu, aby dokázalo navázat vztahy s vrstevníky a aby bylo schopné rozlišovat mezi různými sociálními rolami. Dále je důležité, aby mělo dostatečnou slovní zásobu a umělo se, adekvátně věku, vyjadřovat. Důležitá je rovněž dostatečná schopnost koncentrace, schopnost snášet frustraci a odložit vlastní uspokojení. Bezesporu se dítě musí orientovat v čase a prostoru a musí dokázat samo, bez pomoci druhých, zvládnout základní hygienické návyky a dokázat se odloučit od rodičů (Thorová, 2015).

Pokud dítě není dostatečně zralé nebo připravené pro vstup do školy, jedná o školní nezralost. Říčan et al. (1997) uvádí, že se jedná o děti „příliš neklidné, či nápadně zabrzděné a utlumené, překotné, impulzivní, či zase velmi zdlouhavé a těžkopádné, děti neobratné, nesoustředěné, odbíhající od úkolu ke hře (. . .), infantilní, závislé, nesamostatné, přecitlivělé, příliš bázlivé či dokonce plačtivé, ...“ (s. 230). V případě školní nezralosti je možné podle § 37 zákona č. 561/2004 Sb. požádat o odklad povinné školní docházky. Příčin školní nezralosti je velké množství, mezi ty obecnější příčiny Říčan et al. (1997) dle Jirásků a Tiché řadí „nedostatky v somatickém vývoji a zdravotním stavu; opožděný mentální vývoj, snížení inteligence; nerovnoměrný vývoj, oslabení dílčích schopností a funkcí (. . .); neurotický povahový vývoj, neurotické rysy a symptomy; nedostatky ve výchovném prostředí a působení na dítě“ (s. 231). Například Bednářová a Šmardová (2011) nehovoří přímo o školní nezralosti, ale pouze uvádějí v jakých případech a u jakých dětí je potřeba vstup do školy pečlivě uvážit. Matějček a Dytrych (1994) upozorňují na situaci, kdy s přibývajícím odklady školní docházky z důvodu školní nezralosti, je stále více potřeba dbát na pečlivé posouzení celé situace před vstupem do školy.

Školní zralost lze tedy chápat jako přechod mezi předškolním a mladším školním věkem a lze ji popsat jako dostatečnou vyzralost a připravenost dítěte na veškeré školní požadavky.

1.2 Mladší školní věk

U tohoto období se můžeme setkat s několika možnými názory na jeho pojmenování a délku jeho trvání. Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) je mladší školní věk vymezen od šesti až sedmi let do jedenácti až dvanácti let. Toto období začíná dosažením školní zralosti a následným nástupem do školy a končí počátkem puberty.

V některých publikacích se můžeme setkat s označením období středního dětství, které se dále dělí na období raného středního dětství a pozdního středního dětství. Rané střední dětství probíhá v rozmezí od šesti do devíti let a období pozdního středního dětství neboli prepubescence, trvá od desíti do jedenácti až dvanácti let (Thorová, 2015). Existuje i označení školní věk, které toto období dělí na raný školní věk, který trvá od šesti až sedmi let do osmi až devíti let, střední školní věk, trvající od osmi až devíti let do jedenácti až dvanácti let a starší školní věk, což je období do patnácti let (Vágnerová, 2005). Například Thorová (2015) považuje starší školní věk již za počátek adolescence neboli období pozdního dětství a dle Langmeiera a Krejčířové (1998) je to období pubescence, tedy další vývojové období.

Vzhledem k povaze empirické části mé bakalářské práce, ve které se zabývám dětmi, které právě nastoupily do první třídy, tedy dětmi ve věku šesti až sedmi let, se přikláním k vymezení tohoto období podle Vágnerové (2005) a Thorové (2015) a dále se zaměřuji na období raného školního věku neboli raného středního dětství.

1.2.1 Vývoj dítěte mladšího školního věku

Někteří autoři uvádějí, že toto období bývá mylně vnímáno jako období klidné, ve kterém nedochází k příliš mnoha změnám (Thorová, 2015; Langmaier & Krejčířová, 1998). Takové pojetí lze nalézt již u Freuda, který toto období nazval období latence, tedy období klidu (Freud, 1991). Thorová (2015) však uvádí, že toto období „je důležitou vývojovou fází, ve které dítě musí zvládnout řadu vývojových úkolů. Formuje se jeho sebepojetí, genderová identita a postoje ke vzdělání“ (s. 402).

U dítěte v tomto období dochází ve vývoji k mnoha důležitým změnám. Dochází například k tělesnému vývoji, kdy růst již postupuje plynulým tempem a u dítěte se mění proporce, takže na rozdíl od předškolního dítěte je rovnoměrně vyvinuté (Thorová, 2015).

Během celého období se zlepšuje hrubá i jemná motorika. Dítě se postupně stává vytrvalejším, výkonnějším, dochází k lepší koordinaci všech jeho pohybů. Dokáže také lépe kreslit a psát (Lagmeier & Krejčířová, 1998). Mimo jiné se vyvíjí také jeho smyslové vnímání. Dítě na počátku tohoto období již vidí na blízko a je schopné rozlišit různé tvary bez ohledu na to, v jaké jsou poloze (Thorová, 2015; Vágnerová, 2005). Dokáže také vnímat věci po částech a ne pouze vcelku, jak tomu bylo v předškolním období (Langmaier & Krejčířová, 1998). Vyvíjí se také sluchové vnímání (Vágnerová, 2005). Dále se u jedince zdokonaluje řeč, zvětšuje se jeho slovní zásoba a rozvíjí se komunikace (Thorová, 2015).

Velmi důležitá je také postupná změna způsobu uvažování a myšlení. Podle Piageta (2014) a jeho stadií kognitivního vývoje je toto období stadiem konkrétních operací. Znamená to tedy, že myšlení dítěte není již tak striktně vázané na konkrétní vlastní zkušenost, ale stále není schopné myslet abstraktně. Děti v tomto věku mají tendenci věci spíše popisovat než vysvětlovat. Jedinec již dokáže přemýšlet o věcech, které nemá přímo před sebou, ale zná je například z minulosti. Znamená to tedy, že „myšlení školáka je vázáno na realitu“ (Vágnerová, 2005, s. 242).

V oblasti kognice dítě získává nové schopnosti, jako například schopnost decentrace, konzervace a reverzibility. Decentrace je schopnost, která dítěti umožňuje vidět souvislosti a vidět danou situaci z více možných hledisek. Konzervace znamená, že je dítě schopno chápat trvalost určitých předmětů (Vágnerová, 2005). Thorová (2015) uvádí, že přibližně ve věku šesti let dítě chápe trvalost počtu, kolem sedmého až osmého roku již dokáže chápat trvalost objemu tekutin, v devíti letech trvalost váhy a kolem jedenáctého až dvanáctého roku chápe trvalost plochy. Reverzibilita je vratnost. To tedy znamená, že dítě je již schopné chápat vratnost změn v nejrůznějších situacích (Vágnerová, 2005). Na rozdíl od předškolního období u dítěte mladšího školního věku postupně mizí egocentrismus, tedy neschopnost odpoutat se od vlastního subjektivního hlediska (Piaget & Inhelder, 2014).

Kromě jiného se vyvíjí také pozornost a paměť. Na počátku mladšího školního věku je pro dítě mnohem těžší soustředit se na sluchové podněty nežli na podněty zrakové. Děje se to hlavně proto, že sluchové podněty trvají kratší dobu než zrakové (Thorová, 2015; Vágnerová, 2005). Paměť se v tomto období rozvíjí velmi významně.

Dle Vágnerové (2005) to není pouze vlivem zrání, ale také novým a významným vlivem školy.

Dochází také k emočnímu vývoji. Zvyšuje se emoční stabilita jedince, dítě začíná lépe rozumět svým pocitům a pocitům ostatních. Ve chvíli, kdy dítě nastoupí do školy, začínají se také rozvíjet sebehodnotící emoce jedince. Velký vliv na jejich rozvoj mají nové zkušenosti, které děti získají na základě hodnocení a srovnávání s ostatními vrstevníky. Na počátku mladšího školního věku děti ještě nemají pocit zodpovědnosti a nedokáží sami sebe kontrolovat, tato schopnost se rozvíjí později během tohoto období. Z počátku je tedy potřeba určitého vedení a kontroly, například ze strany rodičů nebo jiných dospělých (Vágnerová, 2005).

Ačkoli se může zdát, že období mladšího školního věku je klidné, dochází ve vývoji jedince k mnoha zásadním změnám. Tyto změny jsou do značné míry spojeny právě s nástupem do školy.

1.3.2 Socializace

Nejprve je důležité popsat, co socializace vůbec znamená a jak ji chápat. Existují dva základní pohledy na socializaci. Je to pohled psychologický a pohled sociologický. Podle Hartla a Hartlové (2010) je socializace „začleňování člověka do společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace; zprvu v nukleární rodině, pak v malých společenských skupinách, jako je školní třída, ...“ (s. 537). Helus (2007) chápe socializaci jako utváření člověka a to jak vnějším působením, tak působením vnitřním. V tomto psychologickém pojetí je tedy socializace celoživotní a oboustranný proces, který nám umožňuje fungovat ve světě. Sociologický pohled zastávají například Havlík a Kořa (2007), kteří charakterizují socializaci jako nástroj mezi společností a jedincem.

Při charakteristice školní socializace vycházím především z díla Vágnerové (2005), jelikož mi pro účel této práce její přístup připadá nejvhodnější. Vstup do školy je pro proces socializace velice důležitý. Pro dítě již není jediným socializačním prostředím rodina, ale také nová instituce, v tomto případě škola. Dítě se tedy začíná nově rozvíjet prostřednictvím interakce s učiteli a spolužáky, tedy svými vrstevníky. Neznamená to ale, že rodinné prostředí již není pro rozvoj osobnosti dítěte důležité.

Naopak, spolu se školou a vrstevnickou skupinou tvoří tři základní oblasti socializace dítěte mladšího školního věku.

Rodina je pro školáka velice důležitá. Poskytuje mu emoční oporu a stále ještě uspokojuje většinu jeho potřeb. Dítě se od rodičů učí a napodobuje je. V tomto období se jedinec identifikuje s rodičem stejného pohlaví. Často mohou být rodiče pro dítě vzorem. Tedy někým, kým by v dospělosti také chtěli být. Vzhledem k povaze mé bakalářské práce zmíním také samotnou roli matky. Role matky se při vstupu do školy podle Vágnerové (2005) příliš nemění. Stále je ve velmi blízkém kontaktu s dítětem a je nedílnou součástí jeho života. Nově a často velmi významně vstupuje do života malého školáka postava učitelky. Vztah k ní může být na počátku školní docházky ještě silně emocionální, nezřídka dochází k její idealizaci, což mohou někdy matky nést nelibě a prožívat vůči ní například pocity žárlivosti.

Škola je nová instituce, se kterou se dítě i rodiče setkávají. Škola je pro socializaci dítěte také velice důležitá. Dítě ve škole získává nové zkušenosti, hodnoty a potřeby. Ty se často odlišují od těch, které získalo v rodině. Díky vstupu do školy se dítě začíná pozvolna oddělovat od jednostranného vlivu rodiny. Ve škole dítě nově získává roli školáka, žáka a roli spolužáka. Roli školáka dítě získává automaticky s nástupem do školy, který se váže k věku šesti až sedmi let. Tato role je dítěti přidělena prvním dnem ve škole Vágnerová (2005). Vágnerová (2004) říká, že „role dobrého žáka by mohla být definována úsilím, snahou ve škole uspět“ (s. 17). K roli školáka se neodmyslitelně váže role spolužáka, kterou dítě získává ve třídě (Vágnerová, 2005).

Vrstevnická skupina se postupně stává pro jedince stále důležitější. Na počátku mladšího školního věku jsou vztahy mezi dětmi ještě nestálé. Dítě si mezi vrstevníky vybírá spíše podle toho, s kým sedí v lavici nebo koho zná ze sousedství. V tomto období si děti začínají hledat kamarády. Tato kamarádství však často nemívají dlouhé trvání, jelikož jejich volba kamaráda je spíše dána společnými aktivitami, převážně hrou (Langmeier & Krejčířová, 1998).

Z poznatků uvedených v této podkapitole považuji za podstatné především to, že pro socializaci dítěte je stále velice důležité prostředí rodiny, ale také nové školní prostředí, ve kterém se setkává s novým dospělým vzorem a vrstevnickou skupinou.

2 Vztah mezi školou a rodinou

V druhé kapitole se budu věnovat vztahu rodič – učitel. Tento vztah je nepostradatelný jak pro školu, tak celou rodinu i samotné dítě. Vztah mezi školou a rodinou je pro dítě po celou dobu školní docházky velice důležitý. Pro správný rozvoj dítěte je nezbytné aby škola a rodina společně komunikovala a spolupracovala.

Štech (2004) uvádí, že požadavek na to, aby se rodiče zapojovali do výchovy a vzdělání dítěte ve škole, se objevuje až v šedesátých letech devatenáctého století. Spolu s tím, jak se rodiče začali angažovat ve školní oblasti svého dítěte, nastala potřeba rozdělit odpovědnost mezi školou a rodiči. Je také nezbytné, aby rodiče respektovali funkci školy. Dále je pro vztah a koordinaci mezi školou a rodinou důležitá domácí příprava dětí do školy. Nicméně se ukázalo, že s postupem času klesá počet rodičů, kteří dětem doma s přípravou do školy pomáhají (Rendl & Škaloudová, 2004).

2.1 Budování vztahu

Vztah mezi rodinou a školou se začíná tvořit ve chvíli, kdy dítě nastoupí do školy. Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, dítě spolu s nástupem do školy získává několik nových rolí. Nové role však nezískává pouze dítě, ale i jeho rodiče. S nástupem jejich dítěte do školy rodiče získávají roli rodiče žáka a roli rodiče školního dítěte. V případě, že se rodiče s těmito rolemi setkávají poprvé (tedy do školy nastupuje jejich první nebo jediné dítě), jejich osvojování jim bude přirozeně trvat delší dobu než kdyby se školou již zkušenost měli (Kolláriková & Pupala, 2001).

Škola klade, převážně prostřednictvím učitelů, na rodiče nejrůznější nároky. Mezi tyto nároky patří celkově dobře zvládnutá role rodiče. Aby měl učitel pocit, že rodič správně naplňuje tuto roli, je potřeba vybudovat mezi oběma stranami dobrý vztah. Pro budování dobrého vztahu mezi rodiči a školou jsou (převážně z pohledu učitele) nejdůležitější formální povinnosti. Formální povinnosti zahrnují celou řadu věcí. Obecně se jedná o to, aby měl rodič zájem o prospěch a přehled o školní docházce svého dítěte. Patří sem například podepisování úkolů, kontrola žákovské knížky, účast na třídních schůzkách a mnohé další povinnosti. Z toho, jak se rodina o své dítě v tomto ohledu

stará, učitelé vyvozují, jak rodina celkově vypadá a funguje. Je tedy velice důležité, aby rodiče na tyto povinnosti dbali a mohli tak částečně utvářet pozitivní obraz celé rodiny a tím pádem i svého dítěte ve škole. Mezi další nároky patří finanční nároky. Finančních nároků není příliš, ale přeci jen škola vyžaduje pořízení některých školních pomůcek nebo uhrazení školního výletu. Mezi nároky, které se váží k roli rodiče patří také přijetí hodnocení svého dítěte. Pro velkou většinu rodičů je velice obtížné přijmout negativní hodnocení jejich dítěte, a proto se v této oblasti nejčastěji vyskytují obtíže ve vztahu mezi školou (učiteli) a rodiči (Kolláriková & Pupala, 2001).

Pro dobře fungující vztah mezi školou a rodiči je velmi důležité (kromě plnění výše uvedených povinností) také jasně a srozumitelně vyjasněné pravomoci a odpovědnosti mezi učiteli a rodiči a v neposlední řadě také uznání autority, jak učitele, tak rodiče (Kolláriková & Pupala, 2001).

Pro budování a následné fungování vztahu mezi školou a rodiči je tedy velice důležité vyjasnění všech nově vzniklých pravomocí a povinností a snaha o jejich následné dodržování. Pro rodiče je mnohdy těžké zvyknout si na novou roli rodiče žáka a hodně věcí zjišťují postupně a obzvlášť proto je důležitá komunikace mezi školou a rodiči.

2.2 Komunikace

Komunikace mezi školou a rodinou se nejvíce rozvíjí na prvním stupni a to převážně v první třídě. Obzvlášť během první třídy je důležité aby komunikaci iniciovala a řídila primárně škola. Komunikaci mezi školou a rodinou lze rozdělit na přímou a nepřímou komunikaci (Kolláriková & Pupala, 2001).

Přímá komunikace je reálná komunikace mezi učiteli a rodiči. K té dochází například na třídních schůzkách, konzultačních hodinách nebo také poměrně často prostřednictvím telefonu, e-mailu, žákovské knížky nebo různých notýsků. Hlavním prostředkem tohoto druhu komunikace jsou třídní schůzky a konzultační hodiny, které jsou velmi důležité proto, že se učitel a rodič osobně setkají a dochází tak méně k nedorozuměním. Na rozdíl od toho, pokud spolu komunikují pouze pomocí e-mailů nebo notýsků, může s větší pravděpodobností dojít k nedorozuměním nebo konfliktům (Kolláriková & Pupala, 2001).

Mnohem větší část komunikace mezi rodiči a učitelem představuje nepřímá komunikace, která je zprostředkována přes žáka. V této komunikaci je hlavním zdrojem informací (jak pro školu, tak pro rodinu) právě dítě. Škola získává informace o rodině například prostřednictvím toho, jak se dítě obléká, jak mluví, jaké má vztahy se spolužáky, ale také z toho, co dítě vypráví. Rodiče získávají informace o škole podle toho, jaké má dítě známky, znalosti, jak zapadá do kolektivu a jaký má vztah k jednotlivým učitelům. Rodiče jsou poměrně citliví na hodnocení svých dětí, takže pokud mají špatné známky neodmyslitelně to ovlivňuje jejich vztah ke škole. V případě nepřímé komunikace je důležité dávat pozor na zneužívání informací dětmi. Může se stát, že rodiče informace vůbec nedostanou nebo budou mít zcela jiný význam (Kolláriková & Pupala, 2001).

Komunikace je tedy opravdu velice důležitá. Ukázalo se však, že u většiny rodičů převládá pocit, že pokud nemá jejich dítě nějaký problém (je tedy vše v pořádku), není potřeba s učiteli přímo komunikovat (Štech, 2004). Rabušicová a Pol (1996) ve svém výzkumu zdůrazňují, že „úroveň komunikace a spolupráce mezi školou a rodičovskou veřejností není v současné době příliš uspokojivá“ (s. 114).

2.3 Povaha vztahu

Vztah mezi školou a rodiči může být různorodý a závisí jak na rodičích, tak na učitelích. Učitelé posuzují vztah převážně podle toho, jak se rodiče zapojují do výchovného a vzdělávacího procesu a jak velký mají zájem o své dítě ve vztahu ke škole.

Na základě toho učitelé rozlišují několik typů rodičů. Jedním tímto typem jsou rodiče, kteří projevují jak zájem o dítě, tak zájem o školu. Zájem o školu se projevuje dobrovolným zapojením do chodu školy. Takoví rodiče například sponzorují školu, nebo se zapojují do různých školních aktivit. Tito rodiče jsou většinou učiteli a celou školou vnímání, jako bezproblémoví a nápomocní. V případech, kdy je jejich aktivita příliš velká a zasahují tím do kompetencí učitele, mohou být vnímání jako problémoví a nebezpeční (Kolláriková & Pupala, 2001). Rabušicová a Pol (1996) ve svém výzkumu uvádějí, že „rodiče pomáhají škole především tehdy, má-li z toho viditelný prospěch i jejich dítě“ (s. 110). Dalším typem jsou rodiče, kteří projevují zájem hlavně o své dítě. Tito rodiče svůj

zájem soustředí nejčastěji na výkon a výsledky dítěte. Kontakt se školou nevyžadují ve velké míře, často jim stačí pouze třídní schůzky. Učitelé je vnímají jako bezproblémové a vstřícné. Dalším typem rodičů jsou rodiče, kteří selhávají v rodičovské funkci. Jsou to rodiče, kteří různými způsoby zanedbávají své dítě. Takoví rodiče jsou považováni za problémové a učitelé je hlídají a snaží se jim pomáhat. Posledním typem jsou rodiče, kteří nejsou v žádném kontaktu se školou, ale současně nejsou s dětmi vážné problémy (Kolláriková & Pupala, 2001). Dle Rabušicové a Pola (1996) si učitelé utváří vztah k rodičům na základě toho, jak kvalitně pečují o své děti. To posuzují především podle toho, jak se dítě chová, jak je připraveno do školy, ale také podle toho, jak se obléká.

Rodiče na druhou stranu nejčastěji posuzují tento vztah na základě toho, jak dítě prospívá a jak ho učitelé celkově hodnotí. Také ve velké míře hledí na to, jak dítě vypráví o jednotlivých učitelích a o škole a podle toho posuzují jejich přístup a chování k dětem. V neposlední řadě berou v úvahu chování učitelů k nim samotným, například na třídních schůzkách (Rabušicová & Pol, 1996).

Dalo by se tedy říci, že vnímání vztahu (ze strany učitelů) mezi učiteli a rodiči je dáno především zájmem rodičů o své dítě a zároveň celkovým zájmem o školu. Ze strany rodičů je to však převážně na základě toho, jaké má jejich dítě výsledky a jak se učitel chová a to jak k dětem, tak k rodičům.

3 Změny v rodině v důsledku vstupu dítěte do školy

V první kapitole této práce jsem již zmiňovala pojem socializace a popisovala socializaci, která je typická v období mladšího školního věku. V následující kapitole budou představeny změny v rodině, ke kterým dochází po nástupu dítěte na základní školu. Tyto změny jsou způsobeny převážně školní socializací, se kterou se dítě prvně setkává. Jelikož do té doby, než dítě nastoupilo do školy, probíhala u něj převážně rodinná socializace.

Rodinná socializace je považována za primární socializaci. Za prvé je to první prostředí, se kterým se jedinec střetává a za druhé, dle Možného (2004), vliv rodiny často převažuje nad ostatními vlivy, které na jedince působí. Školní socializace je řízenou socializací. Záměrně jsou zřizovány školy, ve kterých k tomuto typu socializace dochází (Helus, 2007).

Změny spojované se vstupem do školy se netýkají pouze dítěte, ale i celé jeho rodiny. Rodině se například mění režim a přibývají nové povinnosti. S nově získanou rolí školáka se může změnit také to, jaké místo má dítě v rodině a jak k němu rodina přistupuje. Nemění se pouze vztah mezi dítětem a rodiči, ale také vztahy mezi sourozenci (Vágnerová, 2005).

3.1 Praktické změny

Jak již v práci bylo několikrát zmíněno, vstup do školy přináší do života celé rodiny mnoho změn. V této podkapitole se budu podrobněji věnovat praktickým změnám, které jsou se zahájením povinné školní docházky spojeny.

Se vstupem do školy je spojen řád, disciplína a autorita celé školy, jakožto významné instituce. Všechny tyto atributy školy přinášejí do rodiny mnoho změn. Rodina se setkává s novou situací, kdy řád veškerého fungování určuje škola, a rodiče i děti si na to postupně zvykají (Štech & Viktorová, 1992).

S přibývajícimi nároky rostou také povinnosti. Povinnosti přibývají nejen dětem, ale také rodičům. Obzvláště na začátku školní docházky je potřeba dělat s dítětem každý den domácí úkoly, procvičovat čtení a psaní, ale také připravovat pomůcky a kontrolovat

další školní povinnosti (Kolláriková & Pupala, 2001). Všechny tyto povinnosti lze nazvat domácí přípravou, která je dle Průchy, Walterové a Mareše (2009) definována jako „studium uskutečňované mimo vyučování, (. . .) Mívá podobu cílené přípravy na škol. vyučování, iniciované buď učiteli, nebo žákem, skupinou žáků či rodičů“ (s. 57).

Kromě školních povinností, které je potřeba s dítětem vykonávat, přicházejí i další změny. Je to například nová organizace času. Čas a denní rytmus rodiny je určován školou, pro mnohé rodiny tedy mizí do té doby svobodné nakládání s rodinným časem, například při odjezdu na dovolenou. Zároveň přibývá nutnost zajistit hlídání dítěte po dobu školních prázdnin, neboť tato škola, na rozdíl od mnoha mateřských škol neposkytuje. Další významnou změnou pro rodiče jsou finanční náklady spojené se školní docházkou. Ačkoli je ve většině případů základní škola státním zařízením, je na počátku školního roku potřeba nakoupit nezbytné pomůcky pro výuku. Tyto finanční náklady nejsou pouze na začátku školního roku, ale po celý rok. Rodiče platí během celého roku ať už menší či větší školní výlety a pobyty. Se vstupem do školy se mění ovšem i potřeby a nároky dítěte, což se odráží i v praktické rovině. Je například potřeba dítěti vyhradit místo na učení, ideálně vlastní psací stůl, což může znamenat nutnost přeorganizování prostoru v bytě.

Z tohoto pododdílu bych ráda zmínila důležitost a množství praktických změn, které nastávají spolu s nástupem na základní školu. Jedná se o změny, které se mohou týkat pouze dítěte, ale také celé rodiny. Mohou to být změny, které určitým způsobem nastávají ve všech rodinách s novým prvňáčkem, ale mohou to být také změny, které se týkají pouze některých rodin.

3.2 Změny ve vztazích

Poměrně výrazná změna ve vztazích nastává u dítěte, které je jedináčkem. Jelikož se jedináček poprvé setkává s nerovností ve skupině. Děti z početnější rodiny již mají zkušenost s touto nerovností právě prostřednictvím svých starších a mladších sourozenců (Možný, 2004).

S nástupem dítěte do školy se mohou měnit také vztahy mezi dítětem a dalšími rodinnými příslušníky. Rodiče mohou mít vyšší očekávání a klást na dítě větší nároky

(Vágnerová, 2005). Větší nároky nejčastěji pociťuje jedináček, jelikož je na něj soustředěna veškerá pozornost a rodiče často chtějí, aby dítě podalo ten nejlepší výkon bez ohledu na jeho dovednosti a schopnosti (Vágnerová, 2000). Výrazněji než dříve se mohou začít projevovat vlastní, často nenaplněné, ambice rodiče a s ním spojený tlak na výkon dítěte. Jak bylo již řečeno, hodnocení dítěte bývá součástí rodičovského sebehodnocení, což může být problematické především v situaci, kdy se dítěti z nějakého důvodu ve škole nedaří.

Jak jsem již zmínila v první kapitole, role matky a vztah mezi matkou a jejím dítětem se s nástupem do školy příliš nemění. Tato role je pozměněna pouze ve vztahu ke škole. Tedy, že matka nově dělá s dítětem domácí úkoly a další přípravu do školy (Vágnerová, 2005). Dle Vágnerové (2000) obzvláště v tomto období matka poskytuje dítěti pocit jistoty a bezpečí a pomáhá mu vyrovnat se stresem z nového prostředí.

Role otce se mění podstatně více než role matky. Se začátkem školní docházky se nově otec stává zdrojem informací a zkušeností, které jsou pro dítě mladšího školního věku velice důležité. Otec učí také dítě například, jak se vyrovnat s prohrou a jak ovládat své emoce. Vzhledem k tomu, že matka se více podílí na každodenním životě dítěte, otec se pro dítě stává jinou (větší) autoritou než matka (Vágnerová, 2000).

Mění se také vztahy mezi sourozenci. Vágnerová (2005) uvádí, že se „vztahy mezi sourozenci začínají stabilizovat“ (s. 281). Pokud již sourozenci chodí do školy mohou spolu sdílet společné zážitky ze školy a navzájem si pomáhat se školními povinnostmi. Se společnou docházkou do školy se ale také pojí to, že rodiče často sourozence srovnávají a hodnotí. Což například v případě, kdy straší sourozenec je ve škole úspěšný, může být velmi náročné pro mladšího sourozence, protože mu je jeho starší sourozenec předkládán jako vzor a ideál a on sám má pocit, že se mu nikdy nemůže vyrovnat (Vágnerová, 2005).

EMPIRICKÁ ČÁST

4. Metodologie výzkumného šetření

V této kapitole své práce popíši jednotlivé části výzkumu. Nejprve uvedu cíl výzkumu, dále charakterizuji výzkumný vzorek a uvedu výzkumné otázky. Popíši také metodu sběru dat a celkovou etiku výzkumu.

4.1 Cíle výzkumu

Jak jsem již ukázala v předchozí teoretické části své práce, vstup dítěte do školy je významnou událostí jak pro samotné dítě, tak pro celou rodinu. Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak tuto situaci vnímají a prožívají matky malých školáků. Jak ony popisují změny, které pozorují u svého dítěte i v celé rodině a jak tyto změny samy zažívají.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě zvoleného výzkumného cíle a výzkumného problému jsem si stanovila dvě výzkumné otázky:

- 1) Jak matky prožívají nástup dítěte do školy (očekávání, obavy...)?
- 2) Jak matky prožívají změny, které nastaly v rodině?

4.3 Výzkumný vzorek

Respondentky, které tvořily tento výzkumný vzorek byly vybrány pomocí záměrného výběru. Dle Miovského (2006) jde o nejrozšířenější metodu výběru participantů u kvalitativního přístupu. Participantů jsou vybíráni na základě konkrétních (předem stanovených) kritérií.

Zkoumanými osobami byly matky dětí, které v září 2018 nastoupily do prvních tříd základních škol. Pro tento výběr jsem se rozhodla, protože se domnívám, že matky jsou ve většině případů primární pečující osobou, která se o dítě stará a intenzivně s ním prožívá události v jeho životě, mimo jiné právě nástup do první třídy na základní školu.

Všechny matky jsem oslovila prostřednictvím svých známých. Celkem se výzkumu účastnilo pět matek. Vzhledem ke stanovenému výzkumnému cíli jsem nepovažovala za důležité, zda se jedná o matky, které již nástup do školy svého dítěte zažily či nikoli.

V následující tabulce je seznam participantů a základní informace, které jsou pro tento výzkum důležité.

Tabulka č. 1: Základní informace o respondentkách a jejich dětech

Respondentka	Věk	Vzdělání	Rodinný stav	Pořadí dítěte	Pohlaví dítěte	Doba v mateřské škole
M1	42	SŠ	Samoživitelka	1 dítě	Dívka	3 roky
M2	46	VŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3 roky
M3	37	VŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3,5 let
M4	39	VŠ	Samoživitelka	1 dítě	Chlapec	4 roky
M5	44	VOŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3 roky

4.4 Metodika výzkumu

Vzhledem ke zvolenému tématu bakalářské práce jsem pro výzkum zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Dle Hendla (2016) „neexistuje jediný obecně uznávaný způsob jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum“ (s. 45).

V případě, kdy jde o běžný výzkum si výzkumník na úplném začátku celého výzkumu nejprve zvolí téma a základní výzkumné otázky. Tyto otázky je možné během celého výzkumu různě měnit. Výzkumník pracuje přímo v terénu, kde sbírá veškeré informace a data potřebná k zodpovězení výzkumných otázek. Sběr dat a jejich analýza se provádějí současně (Hendl, 2016).

Hlavní výhodou kvalitativního výzkumu je možnost hlouběji proniknout do zkoumaného problému a díky tomu ho co nejdělněji popsat. Na druhou stranu kvalitativní výzkum má i své nevýhody. Mezi nevýhody patří možnost ovlivnění výsledků výzkumu subjektivním pohledem výzkumníka a také časová náročnost sběru a analýzy dat (Hendl, 2016).

Mezi základní metody kvalitativního přístupu patří pozorování, analýza textů a dokumentů, rozhovor a audio a videozáznamy (Hendl, 2016).

4.4.1 Polostrukturovaný rozhovor

Hlavní metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu je kvalitativní dotazování. Lze sem zahrnout různé rozhovory, dotazníky a testy. Tyto metody lze používat jednotlivě, ale i společně. Kvalitativní dotazování může mít danou a pevnou strukturu, ale také může probíhat velmi volně a neřízeně. Střed mezi těmito formami se nazývá polostrukturované dotazování a dle Hendla (2016) „se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací“ (s. 168) (Hendl, 2016).

Rozhovor je považován za nejvíce používanou metodu pro sběr dat u kvalitativního výzkumu. (Švaříček, Šedová & kol., 2007). Existují tři hlavní typy rozhovoru. Strukturovaný rozhovor, polostrukturovaný rozhovor a nestrukturovaný rozhovor. Tyto typy lze rozdělit podle toho, jak máme celý rozhovor koncipovaný (Punch, 2013). K vedení kvalitativního rozhovoru je dle Hendla (2016) nutná „dovednost, citlivost, koncentrace, interpersonální porozumění a disciplína“ (s. 170). Pro celý rozhovor je velmi důležitá psychická pohoda dotazovaného. Je tedy převážně na

výzkumníkovi, aby zajistil příjemné místo a atmosféru k dotazování. Důležité je také ukončení celého rozhovoru, jelikož i během ukončování lze získat velmi důležitá data. Otázky, které výzkumník klade by měly být, jak uvádí Hendl (2016), „otevřené, neutrální, citlivé a jasné“ (s.173). Je důležité aby výzkumník nijak neovlivňoval svým postojem názor a odpovědi dotazovaného a aby se během celého rozhovoru snažil o vedení rovnocenného rozhovoru (Hendl, 2016).

Vzhledem k povaze mé bakalářské práce jsem tento výzkum prováděla pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Hendl (2016) takový druh rozhovoru nazývá rozhovory pomocí návodu. V případě tohoto rozhovoru je potřeba si nejprve stanovit schéma rozhovoru, které obsahuje základní okruhy, popřípadě otázky, které je nutné během rozhovoru probrat a zodpovědět. Otázky lze během rozhovoru různě přidávat a obměňovat, podle toho, jak výzkumník potřebuje. Otázky v polostrukturovaném rozhovoru nemusí mít dané pořadí (Miovský, 2006).

4.5 Sběr dat a jejich analýza

Jak jsem již zmínila výše, pro sběr dat jsem použila polostrukturované rozhovory. Na všechny respondentky jsem získala bez jakýchkoli obtíží kontakt od svých známých. Nejprve jsem telefonicky oslovila všech pět respondentek a domluvila si s nimi individuální schůzku. Všechny rozhovory s participanty probíhaly během listopadu 2018. Tento měsíc jsem zvolila záměrně z toho důvodu, že matky, jejichž děti nastoupily do školy v září 2018, měly již zažitou zkušenost se vstupem do školy. Zároveň bylo důležité, aby tato zkušenost byla čerstvá, měly ji v živé paměti a dokázaly se tak podělit o své vzpomínky a prožitky.

Respondentky měly možnost si zvolit čas a místo rozhovoru tak, aby jim to co nejvíce vyhovovalo a aby jim to bylo příjemné. První rozhovor byl prováděn u respondentky doma. Druhý, čtvrtý a pátý rozhovor byly prováděny u respondentek v práci, v uzavřené a klidné místnosti a třetí rozhovor byl prováděn v areálu Základní umělecké školy. Všechny rozhovory trvaly v rozmezí čtyřiceti až šedesáti minut. Na individuální schůzce jsem účastnice vždy nejprve seznámila s účelem výzkumu a s faktem, že se jedná o rozhovor anonymní. Předložila jsem jim informovaný souhlas,

který si mohly v klidu přečíst, případně se na něco doptat. Následně jsem od nich získala slovní souhlas s možností si celý rozhovor nahrávat na mobilní zařízení.

Během rozhovorů jsem respondentkám kladla předem připravené otázky. Na základě jejich odpovědí jsem jim intuitivně pokládala další doplňující otázky, kdy jsem se snažila dozvědět co nejvíce informací a co nejvíce porozumět jejich prožívání. Jelikož počet otázek ani samotné otázky nebyly vždy úplně stejné, rozhovory se od sebe navzájem lehce odlišují.

Kladené otázky jsem měla rozdělené do několika základních otázek, ke kterým jsem měla připravené jednotlivé podotázky. Mezi základní otázky celého rozhovor patří otázky:

1. V psychologii se velice často vstup dítěte do školy považuje za důležitý milník, a to nejen pro dítě, ale i pro celou rodinu. Jak to vnímáte vy?
2. Nastaly u vás v rodině nějaké změny?
 - a. Nastaly u vás nějaké organizační změny (pokud ano jaké)?
 - b. Změnil se nějak vztah dítěte se sourozencem?
 - c. Změnilo se nějak vaše dítě?
3. Jak to tedy celé prožíváte?

Celá osnova rozhovoru se nachází v příloze č. 1.

Po uskutečnění každého rozhovoru jsem si v co nejbližší době pustila jeho nahrávku a celý rozhovor doslovně (pro zachování autenticity) přepsala. Po přepsání a vytištění všech rozhovorů jsem přistoupila k jejich zpracování. Ke zpracování získaných dat jsem využila tematickou analýzu.

4.5.1 Tematická analýza

Tematická analýza neboli tematické kódování poskytuje podrobně popsaná získaná data (Švaříček, Šedová & kol., 2007). Hendl (2016) ji definuje jako „proces identifikace datových vzorců, datových konfigurací a témat v kvalitativních datech“ (s. 264). Je považována za základní metodu kvalitativní analýzy (Braun & Clarke, 2006). Dle Braun & Clarke (2006) je jednou z hlavních výhod tematické analýzy její flexibilita. Hendl (2016) mezi výhody tematické analýzy řadí možnost použít různé teorie, možnost zpracovat velké množství dat a také možnost spolupracovat s dalšími výzkumníky.

Tematická analýza vyžaduje dodržování jednotlivých kroků. Při této analýze je třeba důkladně projít veškerá témata, aby například nedošlo k jejich přehlédnutí. Postup tematické analýzy lze rozdělit do šesti kroků. Prvním krokem je přepsání nahraných rozhovorů do textové podoby. Dále je potřeba aby došlo k důkladnému seznámení se získanými daty. Toto seznámení je prováděno prostřednictvím opakovaného čtení přepsaných rozhovorů. Druhým krokem je vyhledávání podobných a opakujících se významů a vzorců a následné utváření možných témat. Třetím krokem je roztřídění zjištěných vzorců a vytvoření témat. Čtvrtý krok slouží k porovnání a zkontrolování všech témat. Pátým krokem je důkladné prozkoumání témat. Posledním krokem je závěrečná analýza a konečné sepsání získaných dat. Při závěru celé analýzy je důležité nezapomínat na stručnost, jasnost a logičnost celého popisu (Braun & Clarke, 2006).

4.6 Etika výzkumu

Všechny respondentky byly předem seznámeny se zaměřením, průběhem a dalšími okolnostmi výzkumu. Seznámeny byly prostřednictvím informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu k bakalářské práci. Všechny respondentky tento souhlas stvrdily svým podpisem. Účastnice byly informovány o anonymitě rozhovoru. K zajištění zachování anonymity byly použity zkratky a vymyšlená jména dětí. Všechny účastnice předem souhlasily s nahráváním rozhovoru a byly obeznámeny s tím, že mohou kdykoli od výzkumu odstoupit.

5. Výsledky výzkumného šetření

Na základě výše zmíněné analýzy jsem získala mnoho materiálu. Tyto informace jsem rozdělila do jednotlivých témat. Pomocí tematické analýzy jsem rozlišila deset společných témat, které jsou ještě dle potřeby rozdělena na subtémata. Vzhledem k individuálnímu prožívání matek jsem během analýzy objevila jak témata, která se prolínají téměř všemi rozhovory, tak témata, která se vyskytla pouze u jednotlivců. Cílem této kapitoly je podrobně popsat jednotlivá témata a uvést k nim příklady pomocí přímých citací z rozhovorů.

5.1 Důležitý okamžik

Vstup dítěte do školy, jako důležitý okamžik v životě dítěte i jeho rodiny, zmiňuji již v teoretické části. Za výrazný milník, při kterém dochází k mnoha novým změnám, to považují například autoři Langmeier a Krejčířová (1998).

Téměř všechny respondentky během rozhovoru uvedly, že vstup do školy považují za velmi důležitý okamžik. Většina z nich to vnímala jako velký zlom pro celou rodinu.

„Myslím si, že to je důležitý, (. . .) myslím, že to je milník v tom životě toho dítěte. I těch rodičů.“ (rozhovor M2, řádek 4)

„Určitě je to velká změna. I toho systému, jak k tomu dítěti přistupovat a hlavně v organizaci dne,(. . .) Pro něj to byla hodně velká změna. On nemá rád změny...“ (rozhovor M4, řádek 4, 13)

„Rozhodně. Vlastně přechází z tý školky, z období hraní si, do prostředí, kde je důležitá disciplína, mění se rytmus celé rodiny.“ (rozhovor M5, řádek 14)

Objevil se však i názor, který uvedla matka M1, ta v rozhovoru zmínila, že nástup do školy vnímá jako důležitý okamžik, ale že to prožívala spíše ona než její dcera. Pro dceru to podle ní tak velký zlom nebyl.

„Pro celou rodinu to zlom není. Spíš v mé hlavě, že to nějaký milník je. Ona nic takovýho podle mě neřeší.“ (rozhovor M1, řádek 12)

Jediná respondentka uvedla, že vstup svého dítěte do školy jako důležitý milník nevnímá ani v kontextu celé rodiny, ani u dítěte. Uvedla dva důvody proč se domnívá, že tomu tak je. Jedním důvodem bylo to, že vstup potomka do školy již zažila se starším synem a druhým důvodem podle ní bylo to, že dcera měla odklad školní docházky a chodila rok před nástupem do školy do přípravného programu.

„Možná jsem to nějak prožívala u toho prvního, ale teď už to se mnou nijak nemává. A druhá věc je, že ona před tím chodila do přípravky, takže ten přechod byl vlastně takovej plynulej. Myslím si, že kdyby nebyla v přípravce, tak o ní vím mnohem víc jo. Ale tím, že má za sebou rok přípravky a do první třídy šla vlastně v sedmi, tak já o ní vlastně vůbec nevím.“ (rozhovor M3, řádek 8)

„No. Já si myslím, že pro ní bylo důležitý jít do té přípravky. Že to bylo to, kdy ona dostala tu aktovku a šla jako do té budovy školy.“ (rozhovor M3, řádek 29)

5.2 Více povinností

V teoretické části jsem uvedla, že obzvlášť na počátku školní docházky přibývá spousta nových povinností jak pro děti, tak pro rodiče (Kolláriková, Pupala, 2001). Toto téma se hojně objevovalo téměř ve všech rozhovorech. Z rozhovorů vyplynulo, že matky tyto nové povinnosti výrazně vnímají. Pociťují přibývající povinnosti pro děti, ale s tím související povinnosti pro ně, jako primární pečující osoby.

Zajímavé bylo zjištění, že přestože se většina nových povinností týkala samotných dětí, matky je vnímaly jako zatěžující převážně pro ně samotné, jelikož musí veškeré povinnosti dětí kontrolovat a dělat je s nimi.

„Tím, že ty děti maj povinnosti a musej je dělat, tak samozřejmě nabejvaj povinnosti i pro ty rodiče. Ten režim je jinej. Nabejvaj povinnosti pro ty rodiče.“ (rozhovor M2, řádek 7, 27)

„(. . .) jsem věděla, že to přináší další povinnosti, žejo.“ (rozhovor M3, řádek 119)

„(. . .) to nebylo tak přesně naprogramovaný a hlavně ty povinnosti no, že do školky nebyly žádný povinnosti, ...“ (rozhovor M4, řádek 6)

„Je to ale skutečně víc práce a víc přípravy a přemýšlení o tom abychom zaplatili ty kroužky a jídelnu. Je to taková nálož věcí, co se musej řešit.“ (rozhovor M5, řádek 202)

Nejčastěji mezi nové povinnosti řadily nejrůznější formy domácí přípravy, jako například dělání svačín nebo dohlížení a případná pomoc u psaní domácích úkolů. Právě tyto povinnosti zmiňují ve své knize i Kolláriková a Pupala (2001).

„Ale teď už je to o tom, že si člověk s tím dítětem sedne a dohlíží na to, jak to píše nebo jak to počítá a tak. Pořád s nima člověk něco dělá.“ (rozhovor M2, řádek 33)

„(. . .) musím dělat svačinu do školy a tak.“ (rozhovor M4, řádek 48)

„Jde o brzké vstávání, jde o ranní bláznec v podobě svačín, snídání a podobně.“ (rozhovor M5, řádek 191)

Většina matek se také shoduje v tom, že dříve, když jejich dítě navštěvovalo mateřskou školu, byl jejich režim volnější. Spolu s nástupem do první třídy se jejich režim výrazně změnil. Respondentky uvádějí, že režim je najednou přesnější a přísnější.

„(. . .) ten režim je takovej přesnej, že si nemůžeme říct, že zítra nejde do školy a zůstane doma.“ (rozhovor M1, řádek 60)

„(. . .) když se nechtělo, tak se třeba do tý školky úplně nemuselo, ale ta škola už je samozřejmě jiná. Je to o tom, že se do tý školy musí.“ (rozhovor M5, řádek 15)

Náročná organizace

S novými povinnostmi, které matky vnímají, také souvisí organizace a plánování veškerého času celé rodiny. Z rozhovorů vyplývá, že s nástupem dítěte do první třídy matkám přibývá mnohem více starostí s organizací a plánováním nejrůznějších aktivit. Většina matek tento nárůst vnímá jako velmi náročný.

„Teďka vlastně jezdím přes celou Prahu v podstatě. Tak i ta logistika je docela náročná a tím, že jsem na něj sama o to je to těžší. Občas ho vyzvedává kamarádka, třeba z kroužku, protože tam má taky dítě. Je to takový náročný časově prostě. Připadá mi, že pořád někde lítáme.“ (rozhovor M4, řádek 41)

„Je to nová věc. Je to omezení pro tu rodinu. Je to více práce, více organizování, přemýšlení o tom aby se na něco nezapomnělo, aby bylo všechno nachystaný.“ (rozhovor M5, řádek 259)

Téma organizace se objevilo i u matky v rozhovoru M2, kdy z rozhovoru vyplynulo, že tyto změny pocítovala a bylo to pro ni náročné, ale pouze během prvního měsíce školní docházky.

„A září bylo vyčerpávající. To pro mě bylo těžký. Myslet na všechno a všechno zorganizovat, ale pak si to sedlo.“ (rozhovor M2, řádek 167)

„Rychle. Je to všechno nějak rychlý. To září bylo náročný, ...“ (rozhovor M2, 209)

Právě tyto zmiňované organizační povinnosti byly jednou respondentkou během celého rozhovoru výrazně spojovány s omezením a svázáním.

„Je tam hodně organizačních povinností, co jako omezujou. Takový ty provozní věci, který trošku svazujou no.“ (rozhovor M5, řádek 204)

5.3 Zkušenost se starším sourozencem

Všechny respondentky, které již mají starší dítě na základní škole uváděly, že nástup do školy s druhým dítětem byl mnohem snazší, protože už to jednou zažily a tím pádem věděly, co je čeká.

„Ale s druhým dítětem je všechno jinak. Všechno se míň řeší. Je to velkej rozdíl.... Je to prostě všechno jednodušší s tím druhým dítětem.“ (rozhovor M2, řádek 89)

„Možná jsem to nějak prožívala u toho prvního, ale teď už to se mnou nijak nemá.“ (rozhovor M3, řádek 8)

„(. . .) tím, že mám dcery dvě a jedna byla v první třídě před šesti lety, tak v tom vidím zásadní rozdíl, v tom prožitku, protože u té první to samozřejmě bylo s veškerými přípravami dopředu, všechno s předstihem, a všechno se řešilo pečlivěji a více. U toho druhého dítěte už se to trošku řeší jinak, protože už máme zkušenosti a už to není takové drama.... Je to jako se vším. Když už s tím člověk zkušenost má, ví do čeho jde, tak už se méně stresuje, víme co potřebujeme a tak. Určitě je ta zkušenost důležitá. Takže teď to pro nás bylo lehčí.“ (rozhovor M5, řádek 4, 64)

Zkušenost se školou

Toto subtéma souvisí s výše uvedeným tématem. Jelikož většina těch matek, které mají více dětí uvedla, že jejich děti chodí na stejnou základní školu, a proto mají s konkrétní základní školou již zkušenosti. Školu tedy již znají a vědí, jak to v ní funguje a také vědí, jací jsou tam pedagogové.

„Tím, že znám tu školu, věděla jsem do čeho jdeme...“ (rozhovor M5, 189)

Téma zkušenosti se školou se objevovalo také v souvislosti se zkušeností jiné blízké osoby, kdy respondentka M1 (i přes to, že nemá starší dítě, které by již bylo na základní škole) uvedla, že považuje za velkou pomoc, že do stejné školy, kam chodí její dcera, chodí (již druhým rokem) dcera její sestry. Díky zkušenostem své sestry rámcově ví, jaká škola je a jak funguje.

„Ségra určitě byla velký plus, protože veškerý věci, co se týkají chodu té školy a tak dále jsem od ní věděla předem a i teď, když cokoli potřebuju, tak ona už ví. To je hrozně velký plus, protože ona už ví, jak to chodí, protože už tam ten rok strávily. Takže to stoprocentně. O všem vlastně. Když cokoli potřebuju, tak to řeším s ní.“ (rozhovor M1, řádek 141)

5.4 Očekávání a obavy

Vzhledem k nově vzniklé situaci většina respondentek uváděla, že již před zahájením školní docházky měly určitá očekávání a některé z nich s tím spojené obavy.

„Čekala jsem to daleko horší. Třeba co se týká vstávání, dělání úkolů a takovejch věcí.“ (rozhovor M1, řádek 27)

„(. . .) tak jsem měla jenom jedno očekávání, který se mi naplnilo a to, že to půjde hladce.“ (rozhovor M3, řádek 86)

„No obávala jsem se toho, protože vím jak je konzervativní, tak jak to zvládne. A jestli si tam najde nějaký kamarády.“ (rozhovor M4, řádek 174)

Mezi respondentkami se však objevily i matky, které podle nich žádná očekávání neměly. Obě tyto matky již měly jedno dítě na základní škole. Vstup do školy tedy zažily a věděly, co mohou očekávat.

„Takže neměla jsem a nemám žádný očekávání. Myslím, že je brzo.“ (rozhovor M2, řádek 133)

„Takže očekávání moc nebyly.“ (rozhovor M5, řádek 79)

5.5 Omezení svobody

Se vstupem dítěte do školy, s přibývajícými změnami a veškerými novými povinnostmi, se podle některých matek pojí také omezení svobody a určité volnosti. Některé matky toto pociťovaly v rámci celé rodiny, jiné pouze u sebe samých.

„Pro mě je těžký, že musím zapomenout sama na sebe dost. Přišla jsem o určitý svůj čas, protože se jí musím mnohem víc věnovat.“ (rozhovor M2, řádek 165)

„Usměrni to tu rodinu v takovém nějakém lehkovážném životě si myslím. Je to prostě povinnost. (. . .) Takže je to trošku jakoby omezení té svobody, když to řeknu úplně otevřeně.“ (rozhovor M5, řádek 42,52)

5.6 Kamarádi ve třídě

V teoretické části zmiňuji důležitost docházky do mateřských škol před nástupem do školy. Jelikož díky socializaci v mateřské škole nejsou nadcházející změny pro dítě tak radikální. Právě s tímto souvisí některé výpovědi účastnic rozhovorů. U většiny matek zaznělo, že je pro dítě socializace ve škole mnohem snazší v případě, pokud tam mají kamaráda z mateřské školy.

„Ale ona tam má ještě ve druhý třídě sestřenici a ve stejný má kámoše, takže v tomhle je to jednodušší.“ (rozhovor M1, řádek 88)

„Ona má vlastně stejný kamarádky, co měla ve školce. Je to taková partička pěti kamarádek. To podle mě bylo taky důležitý, že tam měla už od začátku kamarádky, které už znala.“ (rozhovor M2, řádek 199)

„Ted' je pro něj nový to, že si musí budovat nový vztahy, protože vlastně ve třídě znal jenom jednu holčičku.“ (rozhovor M4, řádek 64)

5.7 Hodná paní učitelka

Během rozhovorů jsem vyzorovala, že pro většinu matek je velice důležité aby jejich děti, obzvlášť v první třídě, považovaly svého třídního učitele za vzor a měly s ním pozitivní emoční vztah.

„Anička má takovou mladinkou učitelku a je taková milá a hodná a líbí se mi i způsob toho, jak s těma dětma pracuje.“ (rozhovor M3, řádek 109)

„Ferda o ní mluví moc hezky a má jí rád.“ (rozhovor M4, řádek 132)

„Chtěla jsem znát třídní učitelku, protože to je podle mě zásadní pro toho prvňáčka. Je potřeba aby to byla milá paní učitelka, která si s nima povídá a všechno zvládá dobře.“ (rozhovor M5, řádek 82)

5.8 Únava

Spolu s nástupem do školy si matky začaly všimnout zvýšené únavy u dětí. Podle matek se projevovala především po náročné fyzické aktivitě a po delší době strávené ve škole.

„Chodívala spát před devátou. Ted' už v osm po pohádce usne okamžitě. A ten jeden kroužek měl končit v půl sedmý, ale ten jsem jí přehodila na jiný den, protože už by byla úplně vyřízená.“ (rozhovor M1, řádek 157)

„No většinou začne být docela unavený ve čtvrtek, kdy už má čtyři dny ve škole za sebou. A úplně ze začátku to měl tak, že přijšel domu a nijak si nechtěl ani úplně hrát, že bylo vidět, že je takovej přešlej. Že si třeba chtěl pustit na chvíli pohádku nebo jen tak sedět. Bylo vidět, že je unavenej.“ (rozhovor M4, řádek 199)

„(. . .) Třeba když má v jeden den tělocvik a ještě kroužek bruslení, tak večer okamžitě odpadne. Třeba v půl šestý, tak na půl hodiny usne.“ (rozhovor M5, řádek 291)

5.9 Společné zážitky sourozenců

Téma společných zážitků mezi sourozenci jsem již popisovala v teoretické části. Z některých rozhovorů se ukazuje, že právě škola a povinnosti s ní spojené k sobě sourozence určitým způsobem přibližuje. Jedná se převážně o pomoc s domácími úkoly, ale také o sdílení podobných zkušeností a zážitků ze stejného prostředí.

„Ta starší víc pomáhá ty mladší. Maj vlastně podobnou činnost, kterou můžou sdílet. Maj něco, co je jim teď společně bližší.“ (rozhovor M5, řádek 184)

Z rozhovorů vyplynulo, že společná činnost, jako je chození do školy, nemusí být pouze stmelovací prvek mezi sourozenci, ale naopak prvek, který určitým způsobem vyvolává rivalitu mezi sourozenci. Toto se ukázalo v rozhovoru s matkou M2, kde si jedna z dcer snaží získat pozornost matky pro sebe.

„Všimla jsem si teď, že se začíná stávat, jak je ta Petra už ve 3. třídě a potřebuje trochu víc pomoci ode mě, třeba s matematikou nebo tak, tak je vidět, že ta Barbora třeba řekne: „No a teď tady mám úkol já, tak teď pomoz mně.“ Musím si dávat pozor abych nebyla jednostranná.“ (rozhovor M2, řádek 60)

5.10 „Už to není malé dítě“

Věta „už to není malé dítě“ nebo „už je to velké dítě“ se objevovala ve všech rozhovorech. Je z toho tedy patrné, že po nástupu dítěte do školy mají matky pocit, že jejich dítě je vyspělejší a nepovažují ho již za malé dítě, kterým ještě v mateřské škole, podle jejich názoru bylo.

„Je to změna prostě. Už je to velký dítě.“ (rozhovor M1, řádek 77)

„Změnila se. Vyrostla. Je to jiná osobnost, už to není to malý dítě.“ (M2, řádek 193)

„No už to není ten chlapeček malej no. Je to znát no. Ten posun je tam znát, ale nedokážu to úplně specifikovat. Je prostě vyspělejší.“ (rozhovor M4, řádek 211)

Zajímavé bylo, že matka v rozhovoru M5 sama za sebe nevnímala, že by její dcera byla už velké dítě, ale měla pocit, že to tak vnímá její starší dcera.

„(. . .) Ta starší už bere tu mladší trošku vážněji. Nebere jí jako malýho cvrčka, kterej jenom zlobí a dělá neplechy nějaký. (. . .) už jí bere jako víc sobě rovnou než jako to malý škvvrně z tý školky.“ (rozhovor M5, řádek 174)

5.11 Pláč

Problematika pláče se objevila pouze v jednom z pěti rozhovorů. Prolínalo se však celým rozhovorem, proto jsem se rozhodla zařadit tento bod mezi témata, jelikož jej považuji za velmi důležitý. Respondentka v rozhovoru M4 několikrát uvedla, že její syn nemá rád změny, proto vstup do školy nesnáší příliš snadno. Dokonce častokrát plakal, protože do školy nechtěl.

„Ted' už to není tak jako ze začátku. To každěj den brečel, že tam jako nepůjde. Že tam fakt nechce, ať ho tam nenutím. To bylo pro mě hodně těžký, mu vlastně říct, že i když brečíš, tak prostě musíš. A tohle trvalo docela dlouho, ale ted' už musím říct, že už dlouho nebrečel, že nepůjde do školy. Ale pořád se mu nechce vstávat a tak....“ (rozhovor M4, řádek 245)

Z tohoto rozhovoru se ukazuje, že v případě, kdy se dítěti ve škole nelíbí a nechce do ní chodit, tak to matku dítěte trápí a je to pro ni ještě více zatěžující okolnost. Matky dětí, kterým se ve škole líbí a celý adaptační proces zvládají v pořádku, mají obecně z celého nástupu do školy lepší pocit a ve výsledku tuto událost hodnotí jako pozitivní a radostnou. Například některé respondentky v rozhovorech uváděly, že před nástupem dítěte do školy měly jisté obavy, ale že se začátkem školní docházky se jejich obavy vytratily, jelikož probíhalo vše v bez větších potíží a komplikací.

„Ono to vlastně nakonec není nic hroznýho. Je to zásadní, ale jsem ráda, že tady každý ráno nestojíme v pozoru.“ (rozhovor M1, řádek 245)

„Je to všechno nějak rychlý. To září bylo náročný, ale ted' je to radostný. Jako dobrý.“ (rozhovor M2, řádek 209)

„Ted' to asi vyznělo, že je to strašná práce. Ale je s tím spojeno i spousta srandy.“
(rozhovor M5, řádek 297)

6. Závěr a výsledky výzkumného šetření

Hlavním cílem tohoto výzkumného šetření bylo najít odpovědi na otázky, jak matky prožívají vstup dítěte do školy a jak prožívají změny v rodině.

Analýzu rozhovorů jsem prováděla pomocí tematické analýzy, ze které jsem definovala jedenáct hlavních témat a některé dále rozdělila na subtémata. Zmíněným tématům jsem přidělovala název buď přímou citací z rozhovoru nebo odvozením názvu z daného tématu. Některá tato témata se objevovala napříč téměř všemi rozhovory. Jiná témata se naopak objevovala pouze u jednotlivců.

Vzhledem k individualitě jednotlivých výpovědí respondentek nelze výsledky úplně generalizovat. Dále se pokusím odpovědět na jednotlivé vytyčené výzkumné otázky.

6.1 Jak matky prožívají nástup dítěte do školy?

Z rozhovorů vyplynulo, že většina respondentek považuje vstup do školy za výrazný milník v životě dítě a celé jeho rodiny. Ve většině případů se shodovaly, že je to náročná událost, která přináší mnoho nového. Účastnice rozhovorů se shodovaly v tom, že nástup do školy obnáší mnoho změn, povinností a organizování. Matky, které mají více dětí uváděly, že velkým ulehčujícím faktorem je pro ně již zažitá zkušenost nástupu do školy se starším dítětem. Téměř všechny respondentky považovaly pro dítě za velké usnadnění, pokud v první třídě má nějakého kamaráda, například z mateřské školy. Z rozhovorů také vyplynulo, že pro matky je důležitá role paní učitelky v první třídě. Bylo pro ně velmi důležité, aby byla paní učitelka hodná, spravedlivá a měla děti ráda. Toto zjištění dokládá například Vágnerová, která ve své knize uvádí, že „důležitý je vztah malého školáka k učiteli, který mívá v tomto období osobní charakter“ (s. 287, 2005).

Téměř všechny matky měly ohledně nástupu do školy různá očekávání a s tím spojené obavy. Nejčastěji se týkaly toho, jak se jejich dítě zapojí do kolektivu. Z rozhovorů však vyplynulo, že jejich obavy se ve většině případů nenaplnily a celkový nástup do školy byl snazší než očekávaly.

Během rozhovorů s matkami jsem si všimla, že pro většinu z nich bylo velice důležité, aby jejich dítě chodilo před nástupem na základní školu do mateřské školky. Shledávaly to jako velké usnadnění samotného vstupu do školy, jelikož ony i dítě byly částečně připraveny na nadcházející změny. Toto zjištění dokládá tvrzení Lagmeiera a Krejčířové (1998), kteří ve své knize uvádějí, že pro děti, které chodily do mateřské školky, je situace vstupu do školy lehčí, jelikož u nich nedochází k tak radikální životní změně.

Vstup do školy je velice náročnou a zatěžující situací pro celou rodinu, ale zároveň je to dlouho očekávaný a radostný okamžik v životě dítěte i rodiny. Dítě se tímto začíná postupně osamostatňovat a stává se z něj vyspělejší jedinec. Vstup do školy sebou tedy přináší jak starosti, tak radosti do celé rodiny.

6.2 Jak matky prožívají změny v rodině?

S nástupem do školy nastává v rodině mnoho změn. Většina respondentek se shoduje, že změny v rodině nastaly poměrně výrazné a některé z nich jsou do značné míry pro dítě i pro ně samotné zatěžující. Téměř všechny matky v rozhovorech popisovaly jako jednu ze změn přesný režim, který škola vyžaduje, a který je potřeba dodržovat. Dále v hojné míře zmiňovaly náročné organizační změny, které musí řešit převážně ony. Kromě organizačních změn si matky všimaly také změny ve vztahu mezi sourozenci. Většinou tuto změnu označovaly jako pozitivní. Respondentky také zmiňovaly, že s nástupem do školy se jejich dítě změnilo a ony sami ho již nevnímají jako malé dítě.

Některé z respondentek nově přichozí změny a s nimi spojené povinnosti spojovaly s pocity spoutanosti a omezením svobody jak celé rodiny, tak jich samotných. Skoro všechny matky uváděly, že zvládnutí změn bylo nejnáročnější v prvním měsíci školní docházky, tedy v září, ale že postupem času se situace zlepšovala a celá rodina si na změny začala zvykat. Objevily se však i matky, které celou situaci považovaly ještě za velmi čerstvou a do budoucna doufají, že se situace usadí a ony i děti si na změny zvyknou. Veškeré změny, které se týkaly vývoje dítěte, prožívaly respondentky velmi pozitivně.

Z jednotlivých rozhovorů lze poznat, že i přestože některé změny matky vnímají podobně, objevují se i takové změny, které každá vnímá naprosto odlišně. Prožívání změn

u matek je tedy do značné míry velice individuální. Záleží na mnoha faktorech. Například na osobnosti dítěte, na nastavení matky a na fungování celé prvňáčkovy rodiny.

7. Diskuze

Za limity mého výzkumného šetření považuji omezený výzkumný vzorek, který tvořilo pět respondentek. Kromě malého počtu participantů mohl výsledky výzkumného šetření ovlivnit také výběr participantů, jelikož většina respondentek měla ukončené vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání. Domnívám se, že celkově socioekonomický status rodiny může mít výrazný vliv na prožívání vstupu dítěte do školy. I tento faktor tedy mohl do značné míry ovlivnit výsledek výzkumného šetření. Všechny respondentky také pocházely z hlavního města České republiky, tedy z Prahy. Čtyři z pěti dětí navštěvovaly pražské školy. Pouze jedno dítě navštěvuje základní školu nedaleko hlavního města.

Výzkumné šetření jsem prováděla pomocí polostrukturovaného rozhovoru. V případě mého výzkumu v něm shledávám klady i zápory. Polostrukturovaný rozhovor mi umožnil mít předem připravené okruhy a otázky, na které jsem chtěla během rozhovoru získat odpověď a zároveň mi umožňoval dle individuálních odpovědí participanta otázky pozměňovat nebo přidávat. V tomto způsobu dotazování však shledávám také nevýhody. Vzhledem k tomu, že se jednalo o mé první výzkumné šetření a nemám dostatek zkušeností s vedením polostrukturovaného rozhovoru, je možné, že doplňující otázky, které jsem kladla respondentkám, mohly z části ovlivnit jejich výpověď a tím pádem i výsledek výzkumného šetření.

Uvědomuji si i další limity mé práce. Vzhledem k individuálnímu prožívání matek nelze dojít k obecně platným závěrům, které by se daly vztáhnout na širší populaci.

V pokračování této práce by mohlo dojít k rozšíření výzkumného vzorku a také k různorodějšímu zastoupení sociálních tříd. Dále by bylo možné srovnat pohledy matek z úplných rodin a matek samoživitelek, což se zde, vzhledem k malému vzorku participantů nestalo. Dalším možným pokračováním by mohlo být rozšíření stávajících témat o nová témata.

ZÁVĚR

Bakalářská práce pojednává o vstupu dítěte do školy pohledem matek. Jedná se o událost, která je jedinečná a je velice důležitá v životě dítěte a celé jeho rodiny. Nastávají během ní výrazné změny, kterým se rodina přizpůsobuje.

V teoretické části jsem se zabývala předškolním obdobím, kde jsem uvedla důležitost mateřské školy a její hlavní funkce. Charakterizovala jsem období mladšího školního věku, ve kterém jsem detailně popsala vývoj ve kterém dochází k mnoha změnám a dále jsem popsala socializaci dítěte v tomto období. Přiblížila jsem vztah mezi školou a rodinou, kde jsem zdůraznila význam komunikace mezi těmito institucemi. Dále jsem popsala změny, které v rodině po vstupu do školy nastávají a se kterými se rodina musí sžít.

Empirická část byla zaměřena na individuální zkušenost matek se vstupem dítěte do první třídy a na popis jejich prožívání. Výzkumné šetření jsem prováděla pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pěti participanty. Rozhovory jsem dále analyzovala pomocí tematické analýzy. Výsledky analýzy jsem rozdělila do jedenácti témat, která jsem následně detailně popsala s doloženými citacemi z rozhovorů. Pomocí těchto témat jsem se pokusila odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si stanovila abych zjistila, jak matky prožívají celou tuto událost. V diskuzi jsem se pokusila nastínit veškeré limity této práce a dále jsem se pokusila navrhnout další možné kroky pro řešení v budoucnu.

Výsledky celého výzkumného šetření ukazují, že matky vstup do školy svého dítěte prožívají velmi intenzivně. Pociťují mnohé změny a povinnosti, které škola přináší. Chod celé rodiny se soustředí převážně na tuto událost, která je dle nich velmi důležitá obzvláště v životě dítěte. Zahájení povinné školní docházky často považují za velmi náročné, ale pojí se s tím i spoustu hezkých chvil a radosti.

Z výpovědí respondentek vyplývá, že toto téma je stále poměrně důležité a stojí za provádění dalších výzkumů.

Sepsání této bakalářské práce mi poskytlo bližší porozumění danému tématu a díky tomu jsem se naučila lépe porozumět zkušenostem a prožívání matek.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

Bednářová, J. & Šmardová, V. (2011). *Školní zralost: co by mělo dítě umět před vstupem do školy*. Brno: Computer Press.

Freud, S. (1991). *Vybrané spisy I.* Praha: Avicenum.

Hartl, P. & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.

Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada.

Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.

Kolláriková, Z. & Pupala, B. (Eds.). (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál.

Langmeier, J. & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.

Matějček, Z. (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada.

Matějček, Z. & Dytrych, Z. (1994). *Děti, rodina a stres*. Praha: Galén.

Mertin, V. (2010). Příprava dítěte pro základní školu – problematika školní připravenosti. In V. Mertin & I. Gillernová (Eds.), *Psychologie pro učitelky mateřské školy* ((2. Vyd.) s. 235-247). Praha: Portál.

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.

Piaget, J., & Inhelder, B. (2014). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.

Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník: nové, rozšířené a aktualizované vydání*. (6. Vyd.). Praha: Portál.

Punch, K. (2013). *Introduction to Social Research: quantitative & qualitative approaches*. Los Angeles: Sage.

Řičan, P., Krejčířová, D. & kolektiv (1997). *Dětská klinická psychologie*. (3. vyd.). Praha: Grada.

Šulová, L. (2003). *Problémové dítě a hra*. Praha: Raabe.

Švaříček, R. & Šedová, K. & kolektiv (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2004). *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: Karolinum.

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

Elektronické zdroje

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/235356393_Using_Thematic_Analysis_in_Psychology
- Možný, I. (2004). Česká rodina pozdní modernity: nová podoba starého partnera i rivala školy. *Pedagogika*, 4, 309-325. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1860&lang=cs>
- Rabušicová, M. & Pol, M. (1996). Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (2. část). *Pedagogika*, 2, 105-116. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2926&lang=cs>
- Rendl, M. & Škaloudová, A. (2004). Proměny „žakovství“ v Pražských školách. *Studia Paedagogica*, 52(9), 17-63. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/392/548>
- Štech, S. (2004). Angažovanost rodičů ve školní socializaci dětí. *Pedagogika*, 4, 374-388. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1845&lang=cs>
- Štech, S. & Viktorová, I. (2001). Rodičovské pohledy na školu a vztah dětí k ní. „Co se v mládí naučíš...“. *Pražská skupina školní etnografie*, 144-164. Dostupné z: http://psse.hys.cz/pdf/co_se_v_mladi_naucis/co_se_v_mladi_naucis_6.pdf
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon). (2004). Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Seznam příloh

Příloha 1

- I. Tabulka č. 1: Základní informace o respondentkách a jejich děti
- II. Tabulka č. 2: Délka rozhovorů
- III. Osnova rozhovoru
- IV. Informovaný souhlas

Příloha 2

- I. Rozhovor M1
- II. Rozhovor M2
- III. Rozhovor M3
- IV. Rozhovor M4
- V. Rozhovor M5

Přílohy

Příloha 1

Tabulka č. 1: Základní informace o respondentkách a jejich dětech

Respondentka	Věk	Vzdělání	Rodinný stav	Pořadí dítěte	Pohlaví dítěte	Doba v mateřské škole
M1	42	SŠ	Samoživitelka	1 dítě	Dívka	3 roky
M2	46	VŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3 roky
M3	37	VŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3,5 let
M4	39	VŠ	Samoživitelka	1 dítě	Chlapec	4 roky
M5	44	VOŠ	Úplná rodina	2. dítě ze 2	Dívka	3 roky

Tabulka č. 2: Délka rozhovorů

Rozhovor	Délka rozhovoru
M1	46 minut
M2	54 minut
M3	47 minut
M4	46 minut
M5	42 minut

Osnova rozhovoru:

- V psychologii se velice často vstup dítěte do školy považuje za důležitý milník, a to nejen pro dítě, ale i pro celou rodinu. Jak to vnímáte vy?
- Nastaly u vás nějaké změny (pokud ano, jaké)?
- Jaké u vás nastaly organizační změny?
- Změnil se nějak vztah s vaším partnerem?
- Změnil se nějakým způsobem vztah dítěte se sourozencem?
- Změnily se nějak vaše nároky na dítě ?
- Vzpomenete si na to, jaká byla vaše očekávání nebo představy?
- Bylo něco na co jste se těšila?
- Je něco, co pro vás bylo nebo je těžké?
- Jak se podle vás změnilo vaše dítě s nástupem do školy?
- Jakou vy sama máte zkušenost se školou ze svého dětství?
- Myslíte si, že to hraje nějakou roli v nástupu do školy vašeho dítěte?
- Vybírala jste z více škol ?
- Jste spokojená s výběrem školy ?
- Jaký byl vstup do školy staršího sourozence?
- Myslíte si, že tato zkušenost mohla ovlivnit vstup vašeho druhého dítěte?
- Jak to tedy celé prožíváte?
- Máte ještě něco, co byste k tomu chtěla říct? Třeba něco na co jsem se nezeptala?

Informovaný souhlas:

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu k bakalářské práci

INFORMACE PRO ÚČASTNÍKY VÝZKUMU: Vstup dítěte do školy pohledem matek

Realizuje: Studentka Pražské vysoké školy psychosociálních studií, Anna Sirotková, jako součást své bakalářské práce

Koordinátor studie: Anna Sirotková, kontakt: aniskasirotkova@seznam.cz

Výzkum, který bych chtěla ve své bakalářské práci použít se týká matek, které mají dítě v první třídě základní školy. Výzkum je realizován pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které se zaměřují na to, jak matky prožívají vstup dítěte do školy.

Studie je striktně anonymní, s Vašimi osobními údaji nebude, jakkoliv dále nakládáno.

Získaná data budou chráněna v souladu s platnými zákony ČR o ochraně osobních údajů.

Vaše účast ve studii je dobrovolná. Vaše otázky týkající se tohoto projektu zodpovím kdykoli.

DĚKUJI
Anna Sirotková

INFORMOVANÝ SOUHLAS ÚČASTNÍKA VÝZKUMU:

Vstup dítěte do školy pohledem matek

- 1) Souhlasím s tím, aby rozhovor s mou osobou byl anonymně použit v bakalářské práci: **“Vstup dítěte do školy pohledem matek“**
- 2) Potvrzuji tímto, že jsem byl obeznámen s podstatou bakalářské práce a že svůj souhlas dávám dobrovolně.
- 3) Uvědomuji si, že mohu svůj souhlas stáhnout kdykoli, aniž by to mělo jakýkoli vliv na má práva nebo na povinnosti výzkumníků.

Datum

Podpis:.....

Příloha 2

Rozhovor M1

1 AS: V psychologii se velice často vstup dítěte do školy považuje za důležitý milník a to,
2 jak z pohledu dítěte, tak z pohledu celé rodiny. Tak bych se chtěla zeptat jak to vnímáš
3 ty?

4

5 M1: Určitě, stoprocentně je to milník. Nevím jestli to tak vnímá Emma, ale já ano. Jako,
6 že by to nějak zásadně ovlivnilo náš chod, to úplně říct nemůžu, ale je to první pořádný
7 vzdělávání a místo, kde to nemůže úplně flákat a obě si nemůžeme dělat co chceme, jako
8 to bylo do teď.

9

10 AS: Takže to chápu správně, že je to spíše zlom pro tebe než pro celou rodinu?

11

12 M1: Pro celou rodinu to zlom není. Spíš v mí hlavně, že to nějaký milník je. Ona nic
13 takovýho podle mě neřeší. Ona se tam hrozně těšila a to bylo všechno. Jinak, jako školka
14 nebo škola, ona to tak má všechno stejně hozený. Kašle na to. (smích)

15

16 AS: Proč si myslíš, že to nebyl zas tak významný milník pro rodinu?

17

18 M1: Asi jsem se na to připravovala, ten režim se trochu mění, ale pro ní se vlastně opravdu
19 nemění nic kromě toho, že když byla školka, tak jsme měly ten režim volnější. To
20 znamená, že tam nemusela jít, mohly jsme si udělat prodloužený víkend a tak. Takže
21 v tomhle to je pro ní změna, že opravdu každý den musí do té školy. Ale jinak já jsem
22 si to samozřejmě řešila nějak dopředu. Jak to budu dělat, jak budu mít hlídání. Pro mě to
23 zas tak strašná změna nebyla. Až mě vlastně překvapilo, že to zas až taková změna nebyla.

24

25 AS: Vzpomeneš si, jestli jsi měla předtím nějaká očekávání nebo představy?

26

27 M1: Ano. Čekala jsem to daleko horší. Třeba co se týká vstávání, dělání úkolů a takovejch
28 věcí. Myslela jsem si, že jí budu muset víc budít, víc jí nastavovat režim, ale vzhledem
29 k tomu, že ta škola je taková poměrně jako... nějak zásadně nespěchaj a je to takový celý

30 v klidu, tak si myslím, že opravdu to zvládáme v pohodě. Úkoly tak nějak dělá, protože
31 je má jednoduchý, takže je má za minutu hotový. Takže fakt jsem si myslela, že i jakoby
32 tím budeme trávit daleko víc času. Tím vším. A že ten režim se o hodně víc změní, ale
33 nezměnilo se nic kromě toho, že vstáváme o půl hodiny dřív. Vlastně jen já. Ona vstávala
34 vždycky brzo, takže nemám problém s tím, že bych jí musela budít. Toho jsem se bála.
35 A to vůbec zatím (zařukání na stůl) nenastalo. Tak uvidíme.

36

37 AS: Takže to je pro tebe příjemný, že jsi z toho měla strach, ale vlastně nic se nezměnilo.

38

39 M1: Přesně tak no. Nic se vlastně zatím nezměnilo, ale ono je to strašně čerstvý. Ona tam
40 vlastně prvních 14 dní měla nevýuku a pak byly na škole v přírodě, takže ona vlastně
41 začala někdy ve druhý půlce září teprve učit. Takže je to fakt čerstvý jsou teprve dva
42 měsíce.

43

44 AS: Ještě bych se chtěla zeptat na tvoje nároky na Emmu? Jestli máš pocit, že se nějak
45 změnilo?

46

47 M1: Hele moje nároky na ní... Já si myslím, že i když to na ní není znát, ona to na sobě
48 nedává znát, tak si myslím, že ta škola pro ní je záhul. Prostě i když se to neprojevuje
49 nijak. Tak já se snažím naopak jí ještě víc neúkolovat i jsem jí dala míň kroužků, protože
50 si myslím, že to fakt si teď potřebuje sednout. Jediný co jsem na ní pes, tak je co se týká
51 těch úkolů, protože ona je prostě takový jak jí to všechno jde, tak udělá šup, šup a nazdar
52 a jdu. Takže to je jediný, na co já jako dbám. Ale jinak se snažím spíš jí nechávat volno
53 a i ty kroužky má fakt dva aby si mohla ještě hrát. Ona prostě to pořád ještě chce.

54

55 AS: Takže jenom pro upřesnění, co se týče těch organizačních změn, tak dřív vstáváte,
56 omezily jste ty kroužky.

57

58 M1: No, přesně. Dřív vstáváme. Máme omezený kroužky a jinak nic. Jestli se počítá do
59 organizačních věcí vyzvedávání. To jsem si musela zařídit, protože do školy musíme
60 dojíždět, tak v tom je změna, protože ta školka byla hned tady. A pak v tom, že ten režim
61 je takovej přesnej, že si nemůžeme říct, že zítra nejde do školy a zůstane doma. Ale jinak
62 se to nezměnilo.

63

64 AS: Je něco, co na co ses těšila, když šla Emma do školy?

65

66 M1: No je. Těšila jsem se na to, že bude umět ty nové a nové věci. Zatím to je ještě fakt
67 ještě strašně kraťoučko a ona to pořád ještě bere, jako že jí to vlastně moc nebaví a tak.
68 Takže mi ty informace moc nedává. Takže já vlastně ani nevím jestli nějaký nové věci
69 umí. (smích) Ještě ta škola to bere tak, že to dělaj v tý škole a doma občas úkol, ale jinak
70 si ani nenosej učebnice domů. Takže vlastně vůbec nevím, co berou. Takže občas mě
71 překvapí, že už počítá do šesti, což jsem nevěděla. Takže na to jsem se hrozně těšila.
72 Těšila jsem se i na to, že ona z toho bude nadšená. To zatím nenastalo, ale třeba to přijde.
73 Ona je taková trochu napřed. Zatím jí to úplně nezaujalo. Uvidíme.

74

75 AS: A ještě na něco?

76

77 M1: Asi jenom tohle. Je to změna prostě. Už je to velký dítě. Začneš na ní koukat, jak má
78 tu tašku a je to takový jiný než když chodila do tý školky. Jako to je pohled matky.

79

80 AS: Takže je ti po tom smutno?

81

82 M1: No jako jo. Je to už prostě velký dítě. Takže je. To je mi vždycky. Když šla do školky,
83 tak mi bylo smutno a teď taky.

84

85 AS: Je něco, co pro tebe bylo nebo je těžký?

86

87 M1: Nemyslím si. Já jsem si třeba říkala, jak zapadne do tý třídy. Protože je taková
88 společenská, tak je to v pohodě. Ale ona tam má ještě ve druhý třídě sestřenici a ve stejný
89 má kámoše, takže v tomhle je to jednodušší. Tak z toho jsem měla možná takový nějaký
90 obavy, ale vlastně zbytečně. Ne že by tam měla úplně nějaký strašný kámoše, ale jak
91 říkám jsou to dva měsíce, takže to si určitě sedne. No a jinak ne.

92

93 AS: Takže ve třídě měla jenom jednoho kamaráda?

94

95 M1: Jednoho kamaráda a dvě nějaký holčičky znala ze sboru a jednoho chlapečka, kterej
96 s ní chodil do školy, ale do jinýho oddělení. No a sestřenice v tý druhý třídě, ale ono tam

97 je jenom pět tříd, takže oni jsou s tou Jozefinkou na jedné chodbě. Tak to si myslím, že
98 pro ní bylo velký ulehčení.

99 Je to super oni to tam mají fakt hodně kamarádský. Ona tam má kamarádky v páté třídě a
100 je z toho nadšená a oni se o ně tak jako starají. To si myslím, že na té druhé škole, kterou
101 jsem zvažovala by se nikdy nestalo, protože tam mají třídy A až D. Takže to je strašně
102 obrovská škola. Tak mi tohle prostě přišlo lepší. A zatím to vypadá, že je to hrozně fajn.

103

104 AS: Změnila se podle tebe nějak Emma s nástupem do školy? Třeba co se týče právě
105 sociálních dovedností nebo vztahů?

106

107 M1: Vzhledem k tomu, že ona byla vždycky v tomhle tom tak jako hodně napřed, tak si
108 myslím, že úplně ne. Učí se pomalu přijímat autoritu, protože v té škole to bylo hodně
109 na kamarádský bázi s těmi učitelkami. Ale tady je to jiné než kdyby šla do té druhé
110 základky. Tady na té škole, kde je si s učitelkou tyká, normálně jí oslovují jménem.
111 Ale vlastně o to je to možná těžší. Pro ní je vlastně těžší tu autoritu uznat, protože když
112 si s někým tyká tak je to takový přátelský, ale ta učitelka to podle mě zvládá. Ale jinak
113 si myslím, že je sociálně zdatná a vždycky byla.

114

115 AS: Takže nemáš nějaký výraznější pocit, že tím, že přešla do školy by se nějak změnila?

116

117 M1: Ne, ne to si myslím že vůbec. Ona má různé období, jakože je třeba fixovaná na mě.
118 Teď je to třeba tak, že moc nechce abych někam odcházela a takový. Je to možná i tím,
119 ale tím si nejsem vůbec jistá. Možná je to jenom věkem. Nevím.

120

121 AS: A měla tohle i předtím ve škole?

122

123 M1: To měla. Ona to občas takhle prostě má.

124

125 AS: Dobře. A jakou ty sama máš zkušenost se vstupem do školy? Pamatuješ si to ?

126

127 M1: S mým? Vůbec! Nepamatuju. Já si pamatuju jenom fotku, kterou někde mám, jak
128 jdu do první třídy. Jo pak si jako pamatuju hlavně věci z vyprávění. Že když jsem šla do
129 školy, tak už jsem uměla číst a psát, takže jsem rušila. Pak si pamatuju víc druhou a dál,

130 protože do druhý třídy jsem šla jinam, takže jsem přicházela do nový třídy. To si pamatuju
131 a to nebylo nic moc pro mě.
132
133 AS: Ptám se z toho důvodu, jestli si myslíš, že to hraje nějakou roli teď na vstup do školy
134 Emmy?
135
136 M1: Možná podvědomě, ale já si to fakt nepamatuju.
137
138 AS: Emma nemá teda staršího sourozence, ale má starší sestřenici. Myslíš, že tě nějak
139 ovlivnilo, to, že ségra už má dceru ve škole?
140
141 M1: Ségra určitě byla velký plus, protože veškerý věci, co se týkají chodu tý školy a tak
142 dále jsem od ní věděla předem a i teď, když cokoli potřebuju, tak ona už ví. To je hrozně
143 velký plus, protože ona už ví, jak to chodí, protože už tam ten rok strávily. Takže to
144 stoprocentně. O všem vlastně. Když cokoli potřebuju, tak to řeším s ní.
145
146 AS: A kromě chodu školy?
147
148 M1: Řešily jsme děláním úkolů a tak. Řešila jsem jestli to dítě má nechat ať si to udělá
149 samo třeba s chybou, nebo jestli nad ním máš stát a říkat, kde má chyby. Tak tohle jsem
150 s ní nějak řešila. Ale to ona nechává Johanku ať si to dělá sama a to já nějak nedokážu.
151 Takže to vždycky děláme s Emmou. Takže tohle jsme spolu nějakým způsobem řešily,
152 nicméně to nakonec stejně dělám trošku jinak. Asi mi možná říkala mi, že Johanka bývala
153 hodně unavená ať na to si dám pozor.
154
155 AS: A tu únavu u Emmy pozoruješ?
156
157 M1: Jo to jo. Chodívala spát před devátou. Teď už v osm po pohádce usne okamžitě. A
158 ten jeden kroužek měl končit v půl sedmý, ale ten jsem jí přehodila na jinej den, protože
159 už by byla úplně vyřízená. Ale ona vstává strašně brzo. Sama od sebe vstává v 6. I
160 v sobotu a v neděli. (smích) Takže ona fakt jede 12 hodin v kuse. Ale je vidět, že je prostě
161 unavenější. To soustředění ve škole je určitě únavnější než ve školce, kde si jenom hrála
162 a vlastně nic nedělala.
163 Oni maj naštěstí každej den jen 4 hodiny. Takže je to ještě dobrý. To teprve přijde.

164

165 AS: A co ty a tvůj volný čas? Netěšila ses, že ho budeš mít víc?

166

167 M1: (smích) Já jsem si v práci přidala úvazek, protože jsem věděla, že Emma bude ve
168 škole a pak v družině. Takže mám naopak méně času.

169

170 AS: Takže si to využila pracovně?

171

172 M1: Takže jsem to využila pracovně. Přesně tak. Protože ve škole jsem jí nechtěla tak
173 dlouho nechávat, to jsem si říkala, že budu ještě hodně s ní, že si to ještě užiju, takže
174 chodila dost často po obědě. A já jsem si mohla dovolit nebejt v té práci tak dlouho. Tak
175 teď jsem si říkala, že to naopak využiju, když ona v té škole stejně bude. Takže to prostě
176 využiju pracovně.

177

178 AS: Jak to celé teda prožíváš ?

179

180 M1: Já to prožívám daleko víc než ona. Protože jak jsem měla nějakou tu představu, že
181 ona se bude učit ty nové věci a bude z toho nadšená, tak teď ono to neprobíhá a ona se
182 snaží mít to co nejrychleji za sebou. A já tohle nemám ráda. Nemám ráda odbejvání věci.
183 Takže když děláme úkoly, tak to není úplně idyla. Ona má nohu za hlavou a u toho to
184 jako udělá. Takže se snažím a to je jako občas i křik. Ale já jsem to tak trochu čekala,
185 protože už dřív, když jsme něco potřebovaly dělat, tak pokud jí to ultra nezaujme, tak je
186 jejím cílem udělat to a vypadnout od toho. Takže v tomhle teď bojuju vlastně sama se
187 sebou, protože vím, že na ní nemůžu bejt úplně hrozná, ale přitom vlastně mě to strašně
188 štve, protože vím, že teď pro tu školu je to potřeba. To mi vadí. Taky mi vadí, že já se jí
189 zeptám co bylo ve škole a ona řekne nic nebo mamí já si to nepamatuju. A pak z ničeho
190 nic vystříhne nějaký dvě písničky anglický a řekne mi deset anglických slovíček, který se
191 naučila, ale jako musí na to mít náladu. Takže to mě vždycky zklame hrozně, že si říkám
192 něco se dovím a ono ne. Tak s tím já se srovnávám. Ale tak když je potřeba, tak se můžu
193 zeptat učitelky. Naštěstí tam probíhají nějaký konzultace. Teď jsem měli akorát první
194 schůzku, tam jde i dítě. Učitelka a já s Emmou. A ona mluví o ní a Emma může říct co se
195 jí líbí nebo nelíbí, což mi přijde super. Tak tam jsem se něco dozvěděla. Vlastně jí jenom
196 chválila kromě toho, že si pořád povídá se spolužákem, protože je to zas tak nebaví. Ale
197 jinak jí pochválila, tak to jsem byla ráda samozřejmě. V žákovský má samý jedničky, tak

198 to mě taky těší. Ale jsou chvíle, kdy jsem si to představovala jinak. Tak to bohužel tak
199 není. A to s těma úkolama jsem tušila, že to tak bude probíhat. Doufám, že se to nějak
200 srovná. Bude muset. (smích)

201

202 AS: Když jste měly schůzku s tou paní učitelkou. Měla jsi nějaké obavy ?

203

204 M1: Jo měla. Já jsem tam šla celá nervózní. Bála jsem se, že se dozvím nějaký hrůzy. Ale
205 vlastně to bylo v pohodě. Byly jsme za dvanáct minut venku. Dozvěděla jsem se co jí jde
206 ve škole a že doma nemusí zatím dělat nic navíc.

207 Paní učitelka tam vlastně přišla nově. Do teď učila v nějaký dvoutřídce někde za Prahou,
208 takže měla vlastně první a druhou třídu dohromady. Říkala, že tady je to na ní hodně
209 pomalý, takže proto ty děti vlastně nijak zatím nezatežuje, protože nepotřebuje.

210

211 AS: Takže jsi se školou zatím spokojená?

212

213 M1: Já jsem moc spokojená. Mně šlo o to aby se něco naučila, ale hlavně aby jí to rovnou
214 někdo neotrávil. A to si myslím, že vyšlo. Třeba učitelka, kterou má Johanka, je o
215 sto procent lepší, ale ta je tam jenom jedna a už jí má Johanka, tak se nedá nic dělat. A
216 nakonec se ukazuje, že takhle je fajn. Je taková jemná, pomalá. Jako moje krevní skupina
217 to není a Emmy zjevně taky ne, ale myslím, že ty děti má ráda, a že je něco naučí. Takže
218 se školou jsem jako fakt spokojená. Hlavně s tou atmosférou tam. Já jsem v tom odchodila
219 gympl, takže vím, že to strašný plus.

220

221 AS: Ty jsi říkala, že Emmy to taky není krevní skupina, tak jak jsi to myslela?

222

223 M1: Ona jí jako nebaví, prostě ten její výklad. Neumí jí moc zaujmout. Podle mě ta
224 učitelka nemá moc času tahle děti, který to jako trochu už umí třeba chválit, protože ona
225 se musí zaměřit na ty co jsou trochu pozadu nebo jsou normální. Já jsem jednou přišla do
226 třídy a nějak jsem se dívala do písanky, protože tu domu nenesí vůbec a paní učitelka
227 k nám přišla a říkala no a tady se podívejte, tady bych chtěla Emmu moc pochválit,
228 protože tady to bylo hrozně těžký a ona to má krásný. A ta Emma na ní jako úplně
229 koukala, a když jí došlo, že jí jako chválí, tak jí úplně objala. A teď vlastně taky, když
230 jsme odcházely z té konzultace, tak jí taky zase objala. Takže myslím, že ono si to
231 všechno sedne. Ale jako nestěžuje si na ní vůbec. Říkala teda, že asistentka, kterou tam

232 má jeden autistickéj chlapeček je lepší, protože ta je takový rázná paní, pořád se směje.
233 To je to co má Emma kolem sebe ve svém životě, takový ženský.
234
235 AS: A jak ty chválíš Emmu?
236
237 M1: Hele já jí chválím hodně a vždycky jsem chválila. Myslím si, že to je fakt důležitý.
238
239 AS: Dobře. Máš ještě něco co by jsi k tomu celému chtěla říct? A já se na to třeba
240 nezeptala?
241
242 M1: No ještě k tomu co je pro mě těžký. Je pro mě těžký vybalancovat to abych na ní
243 nebyla moc přísná a abych zároveň jí nedávala pocit, že na to může kašlat. Prostě to nějak
244 vybalancovat.
245 Ono to vlastně nakonec není nic hroznýho. Je to zásadní, ale jsem ráda, že tady každý
246 ráno nestojíme v pozoru.

Rozhovor M2

- 1 AS: V psychologii se vstup dítěte považuje za velmi důležitý milník a to jak pro dítě, tak
2 pro celou rodinu. Chtěla bych se zeptat, jak to vnímáte vy?
3
- 4 M2: Myslím si, že to je důležitý, protože tam je jednak, pro to dítě, že tam nastupují
5 určitý povinnosti, i když ještě pořád v té první třídě jsou ty povinnosti taková hra a trošku
6 je ta první třída si myslím ještě pořád taková lehoučká (smích), ale myslím, že to je milník
7 v tom životě toho dítěte. I těch rodičů. Tím, že ty děti mají povinnosti a musej je dělat, tak
8 samozřejmě nabejvají povinnosti i pro ty rodiče.
9
- 10 AS: Takže vy sama to vnímáte, jako milník?
11
- 12 M2: Jo, jo. Je to. Těm dětem v té první třídě i trochu trvá než se jako přehoděj z té školy.
13 Barbora chodila do té přípravy, na předškolní vzdělávání, což měla asi jednou za týden.
14 Chodila do té školy a i tím se jí to propojilo a dlouho jí trvalo než si uvědomila, že je ve
15 škole, že není ve školce. (smích)
16
- 17 AS: Takže Barbora před nástupem do školy, ještě někam chodila.
18
- 19 M2: Jo. Ona chodila v posledním roce školky. Jmenuje se to Klíček a mají tam nějaký
20 program pro předškoláky a dělá to s nima nějaký učitel a učí je ty různé grafomotorický
21 cvičení a různé tyhle cvičení. Takže už tam se připravovala na tu první třídu. Takže když
22 šla k tomu zápisu, tak už tam dělala věci, který dělala v tom Klíčku. Já jsem to teda jako
23 moc nesledovala jo. Jsem si říkala, že to jsou učitelky, tak vědí co mají dělat. (smích)
24
- 25 AS: Vy říkáte, že to vnímáte jako milník, jak pro to dítě, tak i pro rodiče. Tak v čem?
26
- 27 M2: V režimu. Ten režim je jinej. Nabejvají povinnosti pro ty rodiče. Člověk musí
28 sledovat, co ty děti mají všechno dělat a musí to dělat s nima. Takže asi v tomhle.
29 Je to společný. Je to společně trávenej čas.
30 Jsou třeba maminky, který se ve školce těm dětem věnujou, že se s nima třeba učí písničky
31 a tak. Já jsem si s nima hrála, ale nejsem ten typ, že bych si s nima zpívala nebo si vzala
32 a otevřela si s nima knížku a učila se říkadla. S tím obě moje děti chodily ze školky. A

33 myslím si, že jim to bohatě stačilo teda. Ale teď už je to o tom, že si člověk s tím dítětem
34 sedne a dohlíží na to, jak to píše nebo jak to počítá a tak. Pořád s nima člověk něco dělá.
35 Tak v tom asi, že člověku nabydou tyhle povinnosti než se ty děti naučej se učit sami
36 žejo.

37

38 AS: Takže teď je to oproti školce jiný v tom, že si k ní sednete a dohlížíte na to co dělá.

39

40 M2: Jo přesně tak.

41

42 AS: A nastaly u vás ještě nějaké jiné změny?

43

44 M2: Nějak mi nepříjde. Mám pocit, že v něčem je to snazší, že třeba vodím do školy obě
45 najednou. Taková ta logistika.

46

47 AS: Takže Vám nepříjde, že u vás nastaly ještě nějaké změny?

48

49 M2: Ne, nepříjde. Já to asi tak neprožívám.

50

51 AS: Změnil se třeba nějak vztah s vaším partnerem?

52

53 M2: Ne. U nás je prostě taková klasika, že ty děti mám spíš na starost já než ten tatínek,
54 ale samozřejmě ten tatínek na druhou stranu, protože chodí domu pozdě, tak jako on je
55 chodí uspávat a čte jim. Máme to takhle trošku rozdělený. Nechovám ho jim takhle číst
56 aby spolu strávili ten čas trochu intenzivněji. Většinou spolu teda usnou. (smích)

57

58 AS: Všimla jste si nějakých změn ve vztahu Barbory se sourozencem?

59

60 M2: Jo. Všimla jsem si teď, že se začíná stávat, jak je ta Petra už ve 3. třídě a potřebuje
61 trochu víc pomoci ode mě, třeba s matematikou nebo tak, tak je vidět, že ta Barbora třeba
62 řekne: „No a teď tady mám úkol já, tak teď pomoz mně.“ Musím si dávat pozor abych
63 nebyla jednostranná. Ale je tam vidět, asi opravdu taková klasika, že ta Barbora dohání
64 tu Petru docela rychle. Třeba Barborka už teď v tom listopadu četla o dost líp než Petra.
65 Připadá mi, že jak už se učila číst Petra a Barbora jí slyšela, protože jsme četly společně.
66 Je vidět, že je to znát. Myslím, že ten mladší sourozenec to má trochu snazší.

67

68 AS: A nastaly třeba nějaké změny v chování jedné k druhé?

69

70 M2: Ne to ne. Obě jsou v tomhle pořád stejné.

71

72 AS: Dobře. A jaký byl vstup do školy té starší dcery?

73

74 M2: Petra se do školy moc těšila a měla moc ráda paní učitelku. Bylo to takový plynulý.

75 Ten přechod do tý školy.

76

77 AS: Myslíte, že tato zkušenost nějak ovlivnila teď vstup do školy mladší dcery?

78

79 M2: Moc ne, u obou to proběhlo, tak nějak stejně. Myslím, si, že důležitější než to, že už

80 jsme vstup do školy jednou zažili, bylo to, že Barbora chodila do toho Klíčku a chodila

81 pravidelně do tý školy a už jí znala. To si myslím, že v tomhle to měla jednodušší.

82 Když si já vzpomenu, jaký to bylo když jsem šla do první třídy, když jsem šla na zápis

83 třeba. Já si to do dneška pamatuju. Já jsem tam šla s takovým jako bušením. Bylo to pro

84 mě docela těžký.

85

86 AS: Takže to, že už jste s jedním dítětem vstup do školy zažila, příliš neovlivnilo teď

87 Barbořin vstup do školy.

88

89 M2: No moc ne. Ale s druhým dítětem je všechno jinak. Všechno se miň řeší. Je to velkej

90 rozdíl. Dá se říct od nákupu kočárku po jako všechno. (smích) Je to prostě všechno

91 jednodušší s tím druhým dítětem.

92

93 AS: Takže ten vstup byl jednodušší?

94

95 M2: Já myslím, že jo. Tak už jsem věděla co nás čeká. To školství funguje pořád tak

96 zajetě mi přijde. Nejsou tam žádný velký změny. Obzvlášť tím, že holky chodí na stejnou

97 základku. Možná by to bylo jinak kdyby každá chodila jinam.

98

99 AS: Vybírali jste z více škol?

100

101 M2: Ne, ne. Mámo školu naproti baráku, takže to bylo jasný. Já jsem na tu školu neměla
102 žádný špatný reference a neslyšela jsem o ní nic špatnýho. Je to prostě klasická základka.
103 Třeba v tý první třídě jsou tři učitelky a všichni o nich mluví dobře. Třeba ta Barborka
104 má fakt úplně geniální učitelku. Fakt skvělou. My vůbec nevíme, co se v tý škole děje a
105 nemusíme nic řešit.

106

107 AS: A jste spokojená s tou školou?

108

109 M2: Jo. Vcelku jo. Jenom trochu drhne ta komunikace, ale to je asi ve všech školách.

110

111 AS: Takže jste tu školu vybírali podle dostupnosti.

112

113 M2: Přesně. Holky jsou za minutu ve škole. A vedle je i ta školka. A ona ta škola s tou
114 školou jsou propojené, že patří k sobě. Což je fajn, že ty děti jsou částečně společně.
115 Všichni se tam vlastně znají, což mi přijde fakt dobrý.

116

117 AS: Vráťím se k vám a k Barboře. Změnily se nějak vaše nároky na ní?

118

119 M2: No, jo. Změnily se v tom, že chci aby udělala to co musí udělat. To dřív ve školce
120 nemusela. Ona je trochu svéhlavička. Musí si dělat úkoly hned jak přijde ze školy. Musím
121 si sama připravit tašku a tak.

122

123 AS: Ještě nějak?

124

125 M2: Asi ne. Prostě víc po ní chci aby dělala to co má.

126

127 AS: Vzpomenete si na to jestli jste měla nějaká očekávání a představy před tím vstupem
128 do školy?

129

130 M2: Nejsem si jistá, že bych nějaký očekávání měla. Protože, já třeba u Petry vidím sama
131 sebe v tom věku. Barbora je spíš opak. Je taková pečlivka.

132 Já si nemyslím, že by člověk měl mít nějaký očekávání, takže já žádný neměla abych

133 nebyla zklamaná. Vždycky se připravuju na tu horší variantu. Takže neměla jsem a
134 nemám žádný očekávání. Myslím, že je brzo.
135
136 AS: Myslíte, že se to časem změní?
137
138 M2: Myslím, že se to změní ve chvíli až si ty věci bude muset dělat sama. Až sama začne
139 dělat úkoly. Přemejšlim jaký ty děti budou a kam dojdou.
140
141 AS: A očekávání přímo s tím, jak to bude v první třídě?
142
143 M2: Ne, to ne. To jsem neměla. Já to moc neřešila. Nevím co bych na tom jako měla řešit.
144
145 AS: Bylo to stejné i u Petry?
146
147 M2: Jo to jo.
148
149 AS: A bylo něco na co jste se třeba těšila?
150
151 M2: Jo těšila jsem se, že se naučí něco nového. Třeba to čtení. Že jí budu kupovat knížky
152 podle toho co by jí mohlo bavit. Na tohle no. Na ty pokroky. To je takový fajn.
153
154 AS: A ještě na něco jste se těšila?
155
156 M2: Já nevím. Asi už ne. Tam je strašná spousta povinností, takže nebylo tolik věcí na
157 který bych se mohla těšit.
158
159 AS: Je něco co pro vás bylo nebo je těžké?
160
161 M2: Jako v tom nástupu do školy?
162
163 AS: Jo,jo.
164
165 M2: Pro mě je těžký, že musím zapomenout sama na sebe dost. Přišla jsem o určitý svůj
166 čas, protože se jí musím mnohem víc věnovat. Ale všechno má svůj čas.

167 A září bylo vyčerpávající. To pro mě bylo těžký. Myslet na všechno a všechno
168 zorganizovat, ale pak si to sedlo.

169

170 AS: Myslíte, že bylo něco těžký pro Barboru?

171

172 M2: Ne ona to má všechno tak na háku. Nepřijde mi, že by pro ní něco bylo nebo je těžký.
173 Tak ona tam má kámošky ze školky a chodila do tý přípravy. A to mi přijde fakt dobrý,
174 že se s tou školou seznámí a nejdou do neznámého prostředí. Když si vzpomenu na sebe,
175 tak já jsem byla ve škole poprvé až na tom zápisu.

176

177 AS: Říkáte, že vy sama jste byla na zápisu ve škole poprvé, a že jste tam šla s takovým
178 bušením. Myslíte si, že vaše zkušenost se školou nějak ovlivnila to jak to vnímáte teď u
179 holek?

180

181 M2: Já jim to neříkám. To by nebylo výchovný. Já jim nebudu říkat, že mně celá základka
182 nebavila.

183

184 AS: To chápu. A myslíte si, že když vás základka nebavila, že to nějak ovlivnilo to, jak
185 vnímáte školu teď u dcer?

186

187 M2: No snažím se jim hodně pomáhat. A nijak je nestresovat. Ani známky tolik neřeším.
188 Se prostě stane, že přinesou domu špatnou známku, já jich měla. Nechci jim z toho dělat
189 trauma. Protože vím, že ta škola to umí. Já na školu nevzpomínám s láskou.

190

191 AS: Změnila se podle vás nějak Barbora s nástupem do školy?

192

193 M2: Změnila se. Vyrostla. Je to jiná osobnost, už to není to malý dítě. Cítí se být taková
194 důležitější. Je mnohem zvědavější mi přijde. Ale jinak asi ne. Když přijde ze školy, tak si
195 udělá úkoly a pak si hraje. Mně to zatím přijde dost podobný, jako v tý školce.

196

197 AS: Změnila se třeba nějak co se týče sociálních vztahů?

198

199 M2: Ne to ne. Ona má vlastně stejný kamarádky, co měla ve školce. Je to taková partička

200 pěti kamarádek. To podle mě bylo taky důležitý, že tam měla už od začátku kamarádky,
201 které už znala.
202
203 AS: Takže je to stejné jako to bylo ve školce?
204
205 M2: Jo, je.
206
207 AS: Jak tedy prožíváte celý ten vstup do školy?
208
209 M2: Rychle. Je to všechno nějak rychlý. To září bylo náročný, ale teď je to radostný. Jako
210 dobrý. Nejhorší na tom je, že je musím buzerovat. Jako sundej si, odlož si, tohle si dej
211 sem, tohle si vem a tak, prostě klasika. Jinak to nejde, ale je to vyčerpávající, to
212 příkazování a tak.
213
214 AS: Máte ještě něco, co byste chtěla říct? Na co já jsem se třeba nezeptala?
215
216 M2: Myslím si, že je rozdíl, když máte normální dítě nebo když máte dítě, který je nějaký
217 problémový. Holky jsou obě úplně v pohodě. U nás ty nástupy byly v podstatě stejný a
218 takový dost v pohodě.

Rozhovor M3

1 AS: Vstup dítěte do školy se považuje za velmi důležitý milník a to jak z pohledu dítěte,
2 tak z pohledu celé rodiny. Jak to vnímáte vy?

3

4 M3: Já k tomu řeknu dvě věci. První je, že vychovávám dohromady čtyři děti. Dvě jsou
5 vlastní a dvě nevlastní. Anička, co je v první třídě je nejmladší, takže v kontextu celého
6 toho naše systému to vlastně žádný milník není, protože těch věcí je tolik a kolem těch
7 dětí je tolik té práce a všeho možného. Takže to, že naše Anička jde do první třídy, je
8 vlastně podružná událost jako v celém tom systému. To je jedna věc. Možná jsem to nějak
9 prožívala u toho prvního, ale teď už to se mnou nijak nemává. A druhá věc je, že ona před
10 tím chodila do přípravy, takže ten přechod byl vlastně takovej plynulej. Myslím si, že
11 kdyby nebyla v přípravce, tak o ní vím mnohem víc jo. Ale tím, že má za sebou rok
12 přípravy a do první třídy šla vlastně v sedmi, tak já o ní vlastně vůbec nevím.

13

14 AS: A chodila před tou přípravkou do školky?

15

16 M3: Jo, před tím chodila normálně do školky a pak v tom posledním roce té školky nějak
17 vyplynulo, že by tomu chtělo dát ještě rok, jelikož od nás odešel tatínek, tak to bylo
18 takový... nebo takhle. Bylo to takový jakože na vážkách, ale do toho odešel bývalý
19 manžel a tím pádem jsme se rozhodli, že jí necháme ten rok v té přípravce, protože nebyla
20 prostě dostatečně zralá a ještě ta nálož z toho rodinného života. A tím se vlastně v té
21 přípravce naučila psát a naučila se tam číst, takže já o ní teď vlastně jako nevím.

22

23 AS: Takže to pro celou rodinu jako milník nevnímáte.

24

25 M3: Určitě ne.

26

27 AS: A pro Aničku ?

28

29 M3: No. Já si myslím, že pro ní bylo důležitý jít do té přípravy. Že to bylo to, kdy ona
30 dostala tu aktovku a šla jako do té budovy školy. My jsme teda ještě mezi tím měnili
31 školu. Ona chodila do přípravy jinam, než chodí teďka do první třídy. A (odmlka) takže
32 si myslím, že to bylo zatížený i tou změnou. Že to pro ní bylo náročný v tom, že šla teda

33 do té první třídy, ale šla do prostředí, který jako neznala. A co je pro ní důležitý, a to na
34 ní vnímám, ona chodí do té školy hrozně ráda, moc se těšila, ale řekla bych, že ty starší
35 se těšily víc, protože za sebou neměly tu přípravku, takže to pro ně bylo úplně nový.
36 Kdežto pro ní už to bylo takový malinko okoukaný a zároveň ona, nevím jestli naštěstí
37 nebo bohužel, jako je v té třídě dost za hvězdu, takže na jednu stranu jí je to příjemný na
38 druhou se s paní učitelkou domluvila, že bude mít nějaký úkoly navíc, a že s ní bude paní
39 učitelka pracovat trochu jinak. A to si myslím, že je pro ní hodně náročný. Ona se strašně
40 bojí, že jako selže. Že vlastně tím, že už čte, tak jsem se s paní učitelkou domluvila, že si
41 nosí normálně knížku, a že z toho bude psát jako čtenářské deník. Jí to hrozně baví,
42 hrozně zajímá, ale zároveň má strach, že jí to nepůjde. Protože kdyby dělala, to co umí,
43 tak bude furt excelovat, ale takhle ne.

44

45 AS: Takže jestli to správně chápou. Tak pro celou rodinu to jako milník nevnímáte, ale pro
46 Aničku vnímáte spíš důležitou tu přípravku.

47

48 M3: Přesně. Já si myslím, že pro ní bylo fakt významnější jít do té přípravy než do té
49 první třídy.

50

51 AS: Nastaly u vás s nástupem do té první třídy nějaké změny?

52

53 M3: S nástupem do školy, jaký nastaly změny jo? (odmlka) No, co se týče organizace, to
54 se nezměnilo, protože s těma čtyřma dětma to musí fungovat, jako velmi hladce
55 promazaný kladkostroj. To musí jet jo. Ale pokud nějaký nastaly, tak si myslím, že na ní
56 klademe jakoby požadavek toho aby neflinkala domácí úkoly. Zatímco v té přípravce
57 měla vždycky dobrovolný úkol jednou za týden nebo něco takovýho. Většinou si to
58 udělala, občas ne, ale vlastně to provedení mi bylo jedno, protože to byla jenom ta
59 příprava, ale teď už mi to jedno není. Často jí nutím to vygumovat a udělat to znovu,
60 protože má tendenci to odfláknout. Ona teda píše jak dobytek. A vždycky je hrozně
61 vzteklá a našťvaná, když to udělá a já jí řeknu: „Jo máš to správně, ale bohužel to nejde
62 přečíst a je potřeba psát na řádek, takže to vygumuj a zkusíme to ještě jednou.“ Takže se
63 myslím, že pokud přišla nějaká změna, tak je to tohle. Jako kladený požadavky na to aby
64 jako líp a přesněji pracovala. A jí to hrozně leze na nervy.

65

66 AS: Takže se změnila vaše požadavky na ní.

67

68 M3: Jo, jo. Třeba netoleruju to, že vynechává háčky a čárky. Přitom se to ještě neučili.
69 Ale není to důvod psát bez háčeků a čárek. Takže jo, ty požadavky a nároky jsem na ní
70 zvýšila.

71

72 AS: Změnily se třeba nějak její vztahy s ostatními sourozenci?

73

74 M3: Já si nemyslím. Ona žije se třema staršíma klukama, takže je to furt jejich malá
75 holčička.

76

77 AS: Takže si nemyslíte, že se vztahy mezi mini nějak změnilly.

78

79 M3: Nemyslím no. Myslím si, že oni jí berou furt jako tu svojí malou holčičku a myslím
80 si, že jí tak budou brát možná i v padesáti. (smích)

81

82 AS: Vzpomenete si na to zda jste měla nějaká očekávání a představy před jejím vstupem
83 do školy?

84

85 M3: Já jsem jako žádný velký očekávání neměla, protože jsem měla nějak jasnou
86 představu toho co nás čeká a zároveň tím, že měla za sebou tu přípravku, tak jsem měla
87 jenom jedno očekávání, který se mi naplnilo a to, že to půjde hladce. Věděla jsem, že
88 kdyby nešla do té přípravy, tak by to tak hladce nešlo. Viděla jsem, jak v té přípravce
89 jako dozrála a tak jsem čekala, že to bude jako na pohodu a ono to tak je. Tak to bylo
90 moje očekávání. Ale zároveň jsem dělala dřív psycholožku na základní škole, takže jsem
91 věděla velmi přesně, co nás čeká a zároveň jsem věděla, že jde do třídy, kde maj Hejnýho
92 matematiku a všechny tyhle vychytávky. Takže díky tomu bývalému pracovnímu
93 působišti jsem velmi dobře věděla do čeho jdeme.

94

95 AS: Takže jste měla nějaké očekávání, ale vlastně se vám potvrdilo.

96

97 M3: Jo. Já jsem čekala, že to proběhne hladce a ono to proběhlo hladce.

98

99 AS: Vybírala jste si tuto školu z více škol?

100

101 M3: Nevybírala jsem si z více škol. My jsme se totiž přestěhovali do vesničky za Prahu.
102 Řešili jsme co a jak bude s dětma a partnerovi kluci vlastně zůstávali na svý současný
103 škole, tak jsem tam obě svoje děti dala taky. Takže to že máme děti ve stejný škole je
104 hrozně praktický. Bylo to vlastně hlavně z organizačních důvodů aby to bylo k žití. Tak
105 máme všechny děti pod jednou střechou.

106

107 AS: Jste se školou spokojená?

108

109 M3: Jo jsem. Anička má takovou mladinkou učitelku a je taková milá a hodná a líbí se
110 mi i způsob toho, jak s těma dětma pracuje. Jsem spokojená s tím, že nenechává Annu se
111 tam kopat do zadku a nudit se, ale že jí jako připravuje nějaký zajímavý a jiný věci.

112

113 AS: Takže jste s paní učitelkou spokojená. A jak to má Anička?

114

115 M3: Jo je s ní taky spokojená, má jí moc ráda.

116

117 AS: Spolu s tím vstupem do školy, bylo něco na co jste se těšila?

118

119 M3: Asi ne. (přemýšlí) Vlastně ani ne, protože jsem věděla, že to přináší další povinnosti,
120 žejo. Jako bejt na čtyřech schůzkách zároveň je nemožný. Takže jsem se moc netěšila.

121

122 AS: A měla jste nebo máte nějaké obavy?

123

124 M3: Měla jsem obavy ze zvládnání těch povinností, ale Áňa je fakt bezúdržbová. Takže
125 jsem se bála těch organizačních věcí, který jsou někdy fakt jako těžko zvládnutelný.
126 Jediný nad čím jsem ještě přemýšlela je nějaký začlenění do třídního kolektivu, protože
127 šla vlastně jinam než byla v tý přípravce. Tak jsem měla nějaký otazník, jak to půjde, ale
128 vím, že ona jako v tomhle je bez problémů, takže jsem neměla vyloženě obavu nebo
129 strach.

130

131 AS: Jaký myslíte, že pro ní byl ten přestup z přípravky na jinou školu?

132

133 M3: No ona se vždycky spřáhne s tím největším sígrem ve třídě, takže již 2. září příšla

134 domu s tím, že se kamarádí s nějakým Dominikem, a že spolu vymejšlej nějaký
135 ptákoviny. Ona se zásadně kamarádí s klukama. No a ten přestup. Jí se do toho jako moc
136 nechtělo, protože nechtěla od těch kamarádů, ale bavily jsme se o tom, že by stejně v tý
137 třídě neměla stejné kamarády, protože ty děti šly každý jinam.

138

139 AS: Změnila se podle vás nějak Anička s nástupem do školy?

140

141 M3: No. Mylím, že se změnila v tom, že o sobě víc pochybuje, že se pořád ptá: „Co když
142 to nezvládnou.“ Ona už před tím než šla do té školy, tak mluvila o tom co když budu domu
143 nosit pětky a podobně. A teď právě jak má ty jiné úkoly a tak, tak chodí a ptá se: „Mami,
144 a co když to jako nezvládnou?“

145

146 AS: Takže máte pocit, že o sobě více pochybuje. Pochybovala o sobě i předtím, když
147 chodila do školky?

148

149 M3: Ne, ne. To vůbec nemívávala. Až s tím nástupem se to změnilo. Pořád řeší, co bude,
150 když to nezvládne.

151

152 AS: A ještě nějak se podle vás změnila?

153

154 M3: Jako nemyslím si. Protože nějakou míru zodpovědnosti a samostatnosti měla
155 vždycky. No takže myslím, že to nic jiného nepřineslo. Jenom občas tyhle ty obavy.

156

157 AS: Jakou vy sama máte zkušenost se školou nebo jaký k ní máte postoj?

158

159 M3: No já si vybavuju hlavně to, že na prvním stupni to byla neskutečná pruda. Já jsem
160 tam byla nešťastná. Byla jsem spokojená až když jsem odešla na víceleté gymnázium.

161

162 AS: Myslíte si, že tato vaše zkušenost mohla nějak ovlivnit váš přístup ke vstupu do školy
163 s Aničkou?

164

165 M3: Myslím si, že mně to ovlivnilo v tom, že tím, že jsem se v té škole nudila, tak jsem
166 pro Ánu chtěla ty věci navíc a nějaký individuální přístup.

167

168 AS: Jaký byl vstup do školy staršího sourozence?

169

170 M3: No to si myslím, že bylo mnohem větší vzrůšo. Bylo to náročnější. A bylo to i
171 organizačně složitější. Neslo to sebou mnohem víc těch změn než teď ten Aničky vstup.

172

173 AS: Myslíte si, že tato zkušenost nějak ovlivnila vstup do školy Aničky?

174

175 M3: Ovlivnilo to asi to, že jsem byla připravená a věděla jsem víc co čekat a taky to, že
176 to s Annou všechno míň řeším.

177

178 AS: Jak to tedy celé prožíváte?

179

180 M3: Nijak zvlášť, prostě musela do první třídy. Musíme tam všichni.

181

182 AS: Máte ještě něco, co byste k tomu chtěla říct? Na co jsem se třeba nezeptala a vám to
183 přijde důležité?

184

185 M3: Jediný co mě k tomu ještě napadá je, že my u nás doma jedeme hodně v nějakym
186 režimu a systému, protože jinak to nefunguje a myslím si, že prvňáčci to potřebujou, jako
187 koza drbání. A vidím to na tý Áně, že jí to dělá fakt hrozně dobře. Přesně ví co se bude
188 dít a tak. Myslím si, že se jí v tom hrozně dobře funguje, protože všechno je jako strašně
189 jako strukturovaný. Ta škola tak vlastně taky funguje. Teď zazvoní a je velká přestávka,
190 teď se svačí a tak. Myslím si, že je jí v tom hrozně dobře. Hodně jí to jako zklidnilo. Ona
191 prostě potřebuje mít nějaký řád a v tom jet.

192

193 AS: Máte ještě něco co byste k tomu chtěla říct?

194

195 M3: Vy jste se ptala na ty obavy. A já vám řeknu z čeho mám obavy jako neustále. To je
196 ta báječná genetická metoda, protože mě neuvěřitelně dráždí, jak čtou dvojmo ty děti.
197 Mám obavy z toho kdy a jak a jakým způsobem se Anna zbaví toho dvojitého čtení. To
198 mně fakt děsí. Naštěstí šla do školy, když už uměla číst, tak to nebude tak hrozný.
199 Ještě jsem si všimla, že se jí jako občas nechce. Začalo se u ní objevovat takový to, že se
200 jí nechce do školy, že už chce ať už je pátek. A to ve školce ani v tý přípravce neměla.

201 Taková zpruzelost no. Myslím, že to je i o tom, že v tý přípravce si i hrála, ale teď už
202 musí sedět většinu času sedět na zadku v tý lavici a je to o tý práci.

Rozhovor M4

1 AS: V psychologii se vstup dítěte považuje za výrazný milník a to, jak z pohledu dítěte,
2 tak z pohledu celé rodiny. Chtěla bych se zeptat, jak to vnímáte vy?

3

4 M4: Určitě je to velká změna. I toho systému, jak k tomu dítěti přistupovat a hlavně
5 v organizaci dne, protože i když chodil do školky, tak třeba ta doba, kdy tam musel dorazit
6 nebyla tak striktně daná, takže to nebylo tak přesně naprogramovaný a hlavně ty
7 povinnosti no, že do školky nebyly žádný povinnosti, kdežto tak škola sebou už nese
8 nějakou zodpovědnost. Takže změna je to určitě velká, i když to člověk dopředu třeba
9 nevidí.

10

11 AS: Takže říkáte, že je to velká změna. Vnímáte to jako změnu i pro syna?

12

13 M4: Pro něj to byla hodně velká změna. On nemá rád změny, takže pro něj to byl hodně
14 velkej skok a posun někam jinam, protože on je hrozně konzervativní, takže jakákoli
15 změna mu trvá dýl než si zvykne a ke všemu novému přistupuje s naprostou nedůvěrou.
16 Takže i když se, dá se říct těšil, tak pak vlastně řek, že ho tam nebaví, a že tam chodit
17 nechce. Teď jsme na konci třetího měsíce a ještě si myslím, že zdaleka nepřekonal ten
18 prvotní nějaký, nějakou nechuť. Už je to o něco lepší. Už nějaký systém má, ale pořád
19 ještě s tím není úplně smířenej a taky je to znát v tý škole, že prostě má svůj svět ve
20 kterým si žije, když nechce aby ho někdo rušil, a když ho to prostě nezajímá no. Takže
21 s tím jako hodně bojuje. Teď to zrovna právě řešíme, že pořád ještě, když nechce, tak
22 nedává pozor. Nevím jestli to takhle maj jenom kluci, jako že dospívaj později než holky,
23 ale on rozhodně má vědomosti vyšší než by asi měl mít v první třídě, a proto se mu i hůř
24 jako soustředí na to, protože spoustu věcí ví a pak když se náhodou řekne něco co neví,
25 tak to už nedává pozor, protože to před tím věděl, tak to už vypustil a žije si v nějakým
26 jako svým světě a vyrušuje. I sousedku a tak. (smích)

27 Takže myslím, že pro něj je to hodně, hodně velkej posun někam jinam a přerod v něco
28 jinýho. Uvidíme no, snad to během první třídy nějak zvládne.

29

30 AS: Takže je konzervativní a nemá rád změny.

31

32 M4: Nemá rád změny no. Jako ke všemu co nezná a je nový, přistupuje vlastně ze začátku

33 s velkou nedůvěrou, protože podle něj je to určitě špatně. Tím mu i ten přechod na to trvá
34 dýl bych řekla.

35

36 AS: A vy ten vstup do školy vnímáte jako důležitý milník?

37

38 M4: Tak je to hlavně velká změna pro nás pro oba. Já jsem rozvedená, takže žijeme spolu
39 sami. A všechno stíhat a tak a naprogramovat ten den nějak. Já ho měla ve školce tady
40 přímo v budově, kde pracuju. Takže i takový to vození do školky a vyzvedávání bylo
41 snazší, protože když jsem se třeba chvilku zdržela, tak to nebylo nijak dramatický. Teďka
42 vlastně jezdím přes celou Prahu v podstatě. Tak i ta logistika je docela náročná a tím, že
43 jsem na něj sama o to je to těžší. Občas ho vyzvedává kamarádka, třeba z kroužku, protože
44 tam má taky dítě. Je to takový náročný časově prostě. Připadá mi, že pořád někde lítáme.

45

46 AS: A kromě těchto organizačních změn nastaly u vás ještě nějaké změny?

47

48 M4: No třeba i takový zajištění, jakože mu musím dělat svačinu do školy a tak. Na jednu
49 stranu jsou to jako takový blbiny, ale na druhou stranu ten čas to nějakej potřebuje. Takže
50 i to ranní vstávání. My jsme třeba byli zvyklí, že tím, že jsem ho docela dlouho vezla
51 autem do školky, tak jsem udělala snídani do auta, takže snídal v autě. Teď musí snídat
52 doma, protože do školy to máme necelých deset minut. A zase nechci aby nebyl bez
53 snídaně. Tak je to takový jako všechno složitější, ale řekla bych, že to je změna v těch
54 organizačních věcech a tak a samozřejmě, že je v jiným kolektivu dětí. Oni tam maj první
55 až pátou třídu a oni tam maj družinu tak, jako že tam jsou i s těma většíma, tak
56 samozřejmě nosí domu spoustu poznatků, které by ještě úplně mít nemusel a tak. (smích)
57 Přijde mi, že se hodně posunul v tom vývoji, ale on se ještě pořád snaží si držet to svoje
58 co měl ve školce a vracet se k tomu, tak je to pro něj náročný.

59

60 AS: Takže vám přijde, že se hodně posunul, ale zároveň je to pro něj náročný.

61

62 M4: Stresující je to pro něj no. Byl vlastně i donucen si najít nové kamarády. Ne že by
63 si neuměl hledat nové kamarády, ale vlastně v tý školce už ty děti znal dlouho a už měl
64 vybudovaný vztahy. Teď je pro něj nový to, že si musí budovat nové vztahy, protože
65 vlastně ve třídě znal jenom jednu holčičku, ale to bylo vlastně z těch dvaceti šesti dětí
66 jedinej člověk, kterýho znal v tý třídě. Takže i to, že má novou paní učitelku a nový

67 spolužáky a nový vazby, ty ještě nejsou tak pevný. Myslím si, že v tomhle tom je to pro
68 něj dost těžký. Jednodušší je to pro děti, který chodily někam do školy a s těma dětma ze
69 školy pak šly vlastně do školy. Pro ně to není až takový změna, ale on tím, že chodil do
70 školky tady, tak ve škole nikoho neznal, kromě té jedny holčičky. Takže vybudovat si
71 nový ty sociální vazby a začít ještě s úplně jiným režimem, jako že musí sedět a musí
72 dávat pozor v té škole a musí se soustředit. V té školce je přece jenom ten režim volnější.
73 Tam si jako hrajou ty děti a tak. Tady už musí mít nějaký systém, jako že teď musíš sedět,
74 teď musíš dávat pozor. Myslím si, že je pro něj těžký i to, že musí sedět vlastně čtyři
75 hodiny v lavici. Jako zůstat na místě a dávat pozor. Nemyslím si, že tohle je o nějaký
76 inteligenci nebo o tom co umí a jak se rychle učí, ale spíš o sebeovládání. Je to podle mě
77 hrozně velký skok. Najednou z ničeho a teď jako... Že to není nic pozvolného. Takže
78 Ferda, když nechce tak nedává pozor a dělá si co chce. Jako nemyslím si, že by to byla
79 úplně chyba učitelky. Jako chápu, že když tam má dvacet šest dětí, tak se těžko může
80 věnovat každému zvlášť a nějak je zaujmou. Ona se prostě snaží zaujmout většinu a pak
81 jsou takový ty, který se zaujmout nedají, protože prostě to nechápu nebo už to umí, jako
82 Ferda.

83

84 AS: Myslíte si, že se tohle časem změní?

85

86 M4: Jako zlepšuje se to, ale jde to pomalu. Já jsem si myslela, že za tři měsíce už by to
87 mělo nějakým způsobem fungovat a teď vidím, že ne jako. Teď jsme o tom mluvili s paní
88 učitelkou a ona říkala, že je na něm vidět, že se snaží jako aby dával pozor, ale že je to
89 tak půl na půl. Ale už je to lepší než na začátku. (smích) Ale cesta k úspěchu je ještě
90 dlouhá.

91

92 AS: Takže je pro něj těžké se soustředit.

93

94 M4: No spíš si myslím, že je to takový jako že ho to vlastně nebaví, protože oni i ve
95 školce měli nějaký pracovní sešity, který vyplňovali a učily se tam různé věci, takže on
96 spousta z těch věcí už jako umí ze školky. Třeba on se sám naučil číst. Takže aby
97 slabikoval nebo se učil písmenka po písmenku tak ho to nudí. Takže ve chvíli kdy se
98 začne nudit, přestane dávat pozor a začne si přemýšlet sám nad sebou věcma a absolutně
99 se tomu nevěnuje. To samí je i s počítáním. Chodí domu hrozně pohoršený, že se ho ptají
100 ve škole ptají kolik je 2+2. Tak teď mu naštěstí paní učitelka začala dávat některý

101 složitější domácí úkoly. Že třeba sám nepochopí, takže s ním musím sedět u toho
102 domácího úkolu, protože dřív to bylo tak, že to měl asi tak během pěti vteřin napsaný.
103 Teď je vidět, že se nad tím musí zamyslet a občas si musíme vysvětlit, jak se to dělá. Dřív
104 jsem s ním ty úkoly sice nemusela dělat, ale měl to hned napsaný. Teď si nad to musíme
105 sednout a musíme si to vysvětlit, ale aspoň je vidět, že ho to nějakým způsobem baví a
106 už začíná mít i to, že přijde domů a ví, že si musí jít napsat ten úkol. To na začátku nebylo.
107 To říkal, že ten úkol psát nebude, protože to je snadný a nebaví ho to. Teď po těch třech
108 měsících je to tak, že si jde sám napsat ten domácí úkol, že si i pamatuje, že ho má. To ze
109 začátku vůbec netušil, že má nějaký úkol.

110 Jako takže je tam posun, ale není nijak dramatickejš.

111

112 AS: Takže vy říkáte, že se to nějak posouvá.

113

114 M4: Vyvíjí se to, vyvíjí se to, ale není to nic rychlého.

115

116 AS: Je pro něj ještě něco těžké?

117

118 M4: Myslím si, že to poměřování. Ve školce je nijak nehodnotily. Přijmout ten fakt, že
119 v něčem není úplně dobrejš je pro něj podle mě fakt těžký. Takový to hodnocení no.
120 Přijmout to.

121

122 AS: A jste spokojená s paní učitelkou?

123

124 M4: Uplně ne. Jako měla jsem trošku jinou představu. Říkali, že je to nová paní učitelka,
125 která dřív učila na takových těch vícetřídkách, tak jsem si myslela, že bude umět pracovat
126 s dětma s různějma znalostma nebo na různějšch stupních vývoje s tím učením a přijde mi,
127 že ze začátku to bylo jako úplně marný. Ale uvidíme. Myslím si, že si to musí sednout na
128 více úrovních. Myslím si, že to není jenom chyba u Ferdy ani jenom u paní učitelky.

129

130 AS: A jak je s ní spokojený Ferda?

131

132 M4: Ferda o ní mluví moc hezky a má jí rád.

133

134 AS: vybírala jste si tuto školu z více škol?

135

136 M4: No jo. Já jsem tuhle školu volila proto, že je malá. Je tam vlastně jenom pět tříd. Od
137 každého ročníku jenom jedna. My jsme spadali pod obrovskou školu a tam se mi ten
138 přístup úplně nelíbil no. A na tuhle školu, kde Ferda je, jsme měli i doporučení od sestry
139 mé kamarádky, která tam má dceru. Takže proto jsem volila tuhle školu, i když není úplně
140 v docházkový vzdálenosti od bytu. Říkala jsem si, že to bude lepší, když to bude malá
141 škola než nějaká velká. Já nemám ráda ty velký školy. Ale zase nemám peníze na to abych
142 platila soukromou školu, takže mi tohle přišlo jako relativně střední cesta toho co si
143 člověk může vybrat. Myslím si, že vlastně první stupeň není o tom naučit děti strašně moc
144 věcí, ale je to spíš o tom je naučit aby pro ně nebyl ten přechod tak strašnej aby to bylo
145 co nejmíň násilný. Jako ten přechod od absolutní svobody hraní si k nějakým
146 povinnostem. A nejdůležitější vlastně je aby měli učitele, kterej jim vyhovuje a bude je
147 chválit a ne shazovat. Myslím si, že až do nějaký čtvrtý třídy by měli být děti hodnoceny
148 spíš za to co jim jde, než za to co jim nejde.

149

150 AS: Myslíte si, že tato škola a paní učitelka to zatím splňují?

151

152 M4: Myslím si, že jo. Teď jsme měli takovou schůzku, kde jsem byla já, Ferda a paní
153 učitelka, a tam mu řekla, že ví, že je chytřej, že je šikovnej, ale že jak nedává pozor, že
154 by mu mohla dát i dvojku. Což pro něj bylo teda hrozný trauma, že by moh dostat dvojku.
155 Ale pak se domluvili, že se bude snažit a to. To bylo jediný, kdy si myslím, že zasáhla
156 jeho nějaký ego.

157

158 AS: Měla jste před vstupem do školy nějaká očekávání a představy?

159

160 M4: Vlastně ani ne. Já to dopředu nějak nikdy neřeším tyhle věci. Nebo jako řešila jsem
161 výběr školy a tak, ale vlastně od té doby co jsem porodila jsem zjistila, že by člověk
162 neměl mít nějaké představy, že si to stejně nepředstaví.

163

164 AS: Takže jste žádné představy a očekávání neměla.

165

166 M4: Ne neměla.

167

168 AS: A těšila jste se na něco?

169

170 M4: Ani ne. Musím říct, že ne.

171

172 AS: A měla jste nějaké obavy?

173

174 M4: No obávala jsem se toho, protože vím jak je konzervativní, tak jak to zvládne. A
175 jestli si tam najde nějaký kamarády. Ale jinak asi ani ne. Protože tím jak on se učil sám
176 spoustu věcí už v době, kdy to nemusel umět, tak toho jsem se nebála. Že by třeba něco
177 nezvládl.

178

179 AS: Ještě nějaké?

180

181 M4: Ne.

182

183 AS: Je něco co pro vás bylo nebo je těžké?

184

185 M4: Ta organizace no. Abych to všechno naplánovala tak abych to všechno stihla. Jinak
186 asi nic. Je pro mě těžká ta logistika no a myslím si, že to je i tím, že s ním žiju sama.

187

188 AS: Změnily se nějak vaše nároky na Ferdu?

189

190 M4: To bych ani neřekla. Oni se tak jako vyvíjej postupně s věkem, ale nemám to tak, že
191 teď když začal chodit do školy, tak toho po něm chci nějak víc nebo líp. Ani kroužků
192 nemá nějak moc. Já si myslím, že by se ty děti neměly zbytečně zatěžovat, že už to, že
193 začaly chodit do školy pro ně náročná změna. To že se musí soustředit je mnohem víc
194 vyčerpává.

195

196 AS: Říkáte, že to soustředění ve škole vnímáte jako vyčerpávající. Pozorujete to i u
197 Ferdy?

198

199 M4: No většinou začne být docela unavený ve čtvrtek, kdy už má čtyři dny ve škole za
200 sebou. A úplně ze začátku to měl tak, že přijšel domu a nijak si nechtěl ani úplně hrát, že
201 bylo vidět, že je takovej přešlejš. Že si třeba chtěl pustit na chvíli pohádku nebo jen tak

202 sedět. Bylo vidět, že je unavenej. Teď už si začíná nějak na ten režim zvykat, že už jako
203 je to lepší, ale v tomhle tom si myslím, že to pro něj bylo vyčerpávající.
204
205 AS: Takže ze začátku jste na něm pozorovala, že je unavenější, ale teď už je to lepší.
206
207 M4: Jo, jo byl vyčerpanější no.
208
209 AS: Změnil se nějak Ferda s nástupem do školy?
210
211 M4: No už to není ten chlapeček malej no. Je to znát no. Ten posun je tam znát, ale
212 nedokážu to úplně specifikovat. Je prostě vyspělejší.
213
214 AS: Ještě nějaké změny?
215
216 M4: Ne to ani ne. Nic mě nenapadá.
217
218 AS: Jaký vy jste měla vztah ke škole?
219
220 M4: Relativně neutrální. Je pravda, že jsem se moc neučila. Vždycky mi stačilo co jsem
221 slyšela ve škole, ale taky jsem neměla samý jedničky. Nějak jsem to brala jako že je to
222 nutný a nijak jsem to neřešila.
223
224 AS: Myslíte si, že tato vaše zkušenost nějak ovlivnila to jak teď vnímáte ten vstup do
225 školy?
226
227 M4: To asi jo no. Možná to je i to proč nemám očekávání žádný. Já si říkám, že vlastně
228 tím, že jsem si tou školou tak nějak proplula, tak si tím propluje i ten Ferda. Já to i říkám
229 Ferdovi, že není nutný mít samý jedničky, ale důležitý je aby ho to bavilo a aby z toho
230 měl radost a aby se tím zbytečně nestresoval.
231
232 AS: Jak to tedy celé prožíváte?
233
234 M4: No. Než se to nějak usadilo, tak to byl docela mazec. Přišla jsem si, že jsem lítala
235 jako raketa pořád a pořád všechno musím vysvětlovat dokolečka. Teď už bych řekla, že

236 už mě to tolik nestresuje, ale ten začátek jo. Hlavně jak jsem viděla, že on je z toho ve
237 stresu, že jeho to vlastně trápí, a že ho to tam nebaví. Jsme přišli první den do školy a on
238 mi po dvaceti minutách řek, jestli jsem si to fakt dobře rozmyslela s tím, že ho dávám do
239 školy (smích) a jestli to ještě nemůžu vzít zpátky. Takže pořád mu říkat do kolečka, že
240 není cesty zpět, a že do školy fakt musí chodit, to bylo náročný no. Ale teď už bych řekla,
241 že jsme si našli nějaký režim, nějaký systém a už se to nějak jako usazuje.

242

243 AS: Změnilo se nějak to, že nechtěl do školy?

244

245 M4: Teď už to není tak jako ze začátku. To každý den brečel, že tam jako nepůjde. Že
246 tam fakt nechce, ať ho tam nenutím. To bylo pro mě hodně těžký, mu vlastně říct, že i
247 když brečíš, tak prostě musíš. A tohle trvalo docela dlouho, ale teď už musím říct, že už
248 dlouho nebrečel, že nepůjde do školy. Ale pořád se mu nechce vstávat a tak, ale už to
249 není tak dramatický, už ho to tolik netrápí.

250

251 AS: A jak to měl, když chodil do školky?

252

253 M4: No to bylo taky. Tři měsíce každý ráno brečel a já ho rvala přes dveře ve školce. Ale
254 to se změnilo. On tak má prostě se vším. Jemu se nejdřív nechtělo do školy a teď do školy.
255 On prostě nemá rád ty změny.

256

257 AS: Myslíte si, že to, jak to má teď se nějak změní?

258

259 M4: Myslím, že teď už je to docela dobrý. Doufám, že se změní to nedávání pozoru. Že
260 třeba během tý první třídy to nějak zvládne a naučí se dávat pozor. Ten první měsíc byl
261 hroznej, ale s tímhle už se dá žít. Teď už z toho nejsem tolik ve stresu.

262

263 AS: Máte něco co byste k tomu chtěla říct? Na co jsem se třeba nezeptala?

264

265 M4: Ne nemám.

Rozhovor M5

1 AS: Vstup dítě do školy se v psychologii považuje za důležitý milník, jak z pohledu dítěte,
2 tak z pohledu celé rodiny. Chtěla jsem se zeptat, jak to vnímáte vy?

3

4 M5: Já to vnímám stejně, ale tím, že mám dcery dvě a jedna byla v první třídě před šesti
5 lety, tak v tom vidím zásadní rozdíl, v tom prožitku, protože u té první to samozřejmě
6 bylo s veškerými přípravami dopředu, všechno s předstihem, a všechno se řešilo pečlivěji
7 a více. U toho druhého dítěte už se to trochu řeší jinak, protože už máme zkušenosti a už
8 to není takové drama.

9 Je to důležité samozřejmě v obou případech, ale už víme do čeho jdeme, víme jak to
10 probíhalo, tak s ohledem na to víme jak to bude fungovat i u toho druhého dítěte.

11

12 AS: Vnímáte to tedy, jako důležitý milník pro dítě?

13

14 M5: Rozhodně. Vlastně přechází z té školky, z období hraní si, do prostředí, kde je
15 důležitá disciplína, mění se rytmus celé rodiny. Je to i o tom, že když se nechtělo, tak se
16 třeba do té školky úplně nemuselo, ale ta škola už je samozřejmě jiná. Je to o tom, že se
17 do té školy musí. Není vlastně úniku a je tam ten řád přísnější.

18

19 AS: A vnímáte to jako milník i pro celou tu rodinu?

20

21 M5: Je to, určitě. Celá ta rodina je tím vlastně pohlcená. Já jsem vlastně ještě s první
22 dcerou byla doma, když nastoupila do první třídy, protože se akorát narodilo miminko.
23 V tom to bylo jednoduché, že jsem se skutečně věnovala jenom jí. Že jsem jí brzo
24 vyzvedávala, nebyla tam tak dlouho, bylo více prostoru, protože jsem byla na mateřské
25 dovolené. Ale s tou druhou dcerou jsem vlastně už v plném pracovním úvazku, takže teď
26 to probíhá tak, že dlouho ve družině, že se skutečně vyzvedává ve čtyři nebo o půl páté,
27 když vlastně jedu já nebo manžel z práce.

28

29 AS: Nastaly u vás změny, spolu s tím nástupem do školy?

30

31 M5: Nastaly změny. Musely jsme vlastně v uvozovkách zapřáhnout i tatínka, takže
32 vlastně všichni členové rodiny začali fungovat, do teď jsem to řešila jenom já, protože

33 jsme to měli tak nějak rozdělený, že manžel pracoval a já obhospodařovala děti. Ale
34 tím, že jsou ty děti dvě už školou povinné, takže se začal starat i tatínek. Rozvážet aby,
35 tak aby to celkově fungovalo.

36

37 AS: Nastaly ještě nějaké další změny?

38

39 M5: No asi v tom volném čase, protože víme, že se musí vstávat, že... Ten řád se tam
40 musí skutečně nastavit. Už to není o tom, že když je léto a je hezky, tak bychom mohli
41 být do devíti venku, ale nejsme, protože přece jenom škola, povinnosti, vstávání.
42 Usměrní to tu rodinu v takovém nějakém lehkovážném životě si myslím. Je to prostě
43 povinnost.

44

45 AS: Ještě nějaké změny?

46

47 M5: No ovlivnilo to ten chod rodiny, protože vlastně je potřeba dělat dvě svačiny, rozvést
48 holky do škol a tak. Tak školka přece jenom byla sranda a hraní. Je skutečně víc
49 povinností, více plánování, více organizování, více kroužků a školních aktivit, třídní
50 schůzky a tak. Sváže to trochu to svobodu abych to řekla upřímně. Souvisí s tím i
51 prodloužený víkendy a dovolený, protože dřív jsme mohli jet klidně v dubnu nebo květnu,
52 ale vlastně nechci ty holky brát zbytečně ze školy aby zase nedoháněly. Takže je to trošku
53 jakoby omezení té svobody, když to řeknu úplně otevřeně.

54

55 AS: Jaký byl vstup do školy té straší dcery?

56

57 M5: Pro nás to byl mezník velký. Ona šla do školy o rok později, protože byla nemocná,
58 když byla malinká, jako velmi vážně. Takže jsme to brali jako velký posun. Bylo to pro
59 všechny nové, ale tím, že byla sama, tak jsme se jí mohli hodně věnovat a probíhalo to
60 tak nějak dobře.

61

62 AS: Myslíte si, že to nějak ovlivnilo vstup té mladší dcery?

63

64 M5: Rozhodně. Je to jako se vším. Když už s tím člověk zkušenost má, ví do čeho jde,
65 tak už se méně stresuje, víme co potřebujeme a tak. Určitě je ta zkušenost důležitá. Takže
66 teď to pro nás bylo lehčí.

67

68 AS: Takže ten druhý vstup pro vás byl lehčí.

69

70 M5: Ano, přesně tak.

71

72 AS: A ještě nějak to ten druhý vstup ovlivnilo?

73

74 M5: Ten chod rodiny no. Protože člověk už ví, jak to funguje a co je dobré pro to dělat.

75

76 AS: Měla jste nějaká očekávání a představy před tím vstupem do školy?

77

78 M5: Asi ani ne. Já jakoby tím že mám kolem sebe maminky, který maj různě starý děti,

79 tak od nich jsem taky věděla co a jak. Takže očekávání moc nebyly. Spíš jsme řešili, jaká

80 bude škola. Byla jsem se v obou případech vlastně podívat kam budou holky nastupovat.

81 Chtěla jsem znát tu školu, chtěla jsem znát jaký je tam prostředí, jestli je to velká nebo

82 malá škola. Chtěla jsem znát třídní učitelku, protože to je podle mě zásadní pro toho

83 prvňáčka. Je potřeba aby to byla milá paní učitelka, která si s nima povídá a všechno

84 zvládá dobře. Takže očekávání asi úplně ne. Tak nějak jsme věděli do čeho jdeme. Spíš

85 to bylo o tom, co tam bude za lidi, jaký budou spolužáci, jaký budou rodiče. Jak si tam

86 vlastně se všema sedneme aby tam nebyl nějaký břídil, který by ubližoval dětem a

87 podobně. To bylo asi spíš o tom abychom věděli, jaká tam bude skladba těch dětí.

88

89 AS: Takže jste neměla nějaká očekávání?

90

91 M5: Úplně jako ne. Jenom jak říkám, šlo o to koho tam to dítě potká, protože jsme vlastně

92 nevěděli do čeho jdeme v tom, že to je státní škola, takže ten sociální prvek je tam úplně

93 napříč spektrem jakýkoliv a může to dopadnout i super i úplně špatně. Musím říct, že

94 jakoby v našem případě je to v pořádku.

95

96 AS: Školu jste si vybírala z více škol?

97

98 M5: V prvním případě ano, ale během těch šesti let se upravila legislativa, takže teď

99 spádově patříme pod jednu školu, takže v tom druhém případě jsme si nevybírali.

100 Nicméně, ta mladší dcera nastoupila zase do té školy, odkud teď odešla ta starší, takže

101 proto to bylo i snazší, protože už jsem znala ten provoz, věděla jsem jak tom tam funguje,
102 tak to bylo v klidu.

103

104 AS: Jste se školou spokojená?

105

106 M5: No, po pravdě. Musím říct, že úplně ne. Protože u té první dcery tam probíhaly častý
107 změny v učitelkách. Často se měnily učitelky, takže jsem ráda, že se dostala na osmi letý
108 gymnázium. Hodně jsme to řešili. Pořád jsme tam chodili a nebyli jsme s tím úplně
109 spokojení. Ale teď s tou druhou dcerou to jako funguje. Teď je to fajn. Ta má super paní
110 učitelku třídní. Dostali jsme asi tu nejlepší možnou z té školy, která tam je. Uvidíme, jak
111 to bude pokračovat dál. Vyměnilo se vedení hlavně, takže snad tam bude nějaký progres
112 v tomhle.

113

114 AS: Takže se školou úplně spokojená nejste, ale teď s tou paní třídní učitelkou ano.

115

116 M5: Ano.

117

118 AS: A dcera je taky spokojená?

119

120 M5: Taky, taky. Ta je úplně nadšená. Ona je bystrá, poměrně chytrá, takže už první dny
121 chodila ze školy, že se tam nudí. Ale jo, maj opravdu skvělou učitelku. Myslím, že to je
122 ta nejlepší, co jsme si mohli přát. Líbí se jí tam, baví jí to, s holkama se tam kamarádí,
123 učivo zvládá dobře. Tak jako prvňáček. Píšeme, uvolňujeme zápěstí. Začala číst, tak je to
124 takový jako vtipný. Vidím ty posuny. Skutečně, jako po měsíci už to bylo vidět.

125

126 AS: Změnily se nějak vaše nároky na dceru?

127

128 M5: Na dceru asi úplně ne. Respektive chci po ní trošku víc nějaký povinnosti. Ano,
129 nároky ano. Protože do té doby si jenom hrála a teď si musí splnit svoje povinnosti, udělat
130 úkoly. A vlastně i s tím vstupem do té školy byla tak jakože pasovaná v uvozovkách, že
131 by mohla víc pomáhat doma. Trošku víc přidat ruku k dílu v těch běžných věcech. Tak
132 jako jí vedeme k nějaký samostatnosti, v rámci toho, co je schopná dělat

133

134 AS: Takže spolu s nástupem do školy přišlo to, že chcete aby si plnila svoje povinnosti a
135 pomáhala doma.

136

137 M5: Jo, jo. Ty nároky se trochu zvýšily tím, že si musí plnit ty běžné povinnosti dítěte.
138 Jako uklidit si hračky, pomoci poskládat ponožky a odnést si talíř ze stolu. Takový, jako
139 běžný věci, co asi dělají doma běžně děti.

140

141 AS: A na ostatní členy rodiny se nějak vaše nároky změnily?

142

143 M5: No. Vlastně jo. Ta starší už se taky musí trochu víc zapojit. Musí víc fungovat
144 vyzvedávání, takže jí občas vyzvedává. Což je fajn, když se mi nepodaří úplně utéct dřív
145 z práce. No a logicky začal fungovat taky manžel. Takže když není zbylí, tak jí musí
146 vyzvednout, případně rozváží na kroužky a já vyzvedává.

147 Je to teď o těch dětech no. Je to skutečně jenom o tom, kdo kdy kam jezdí, kdo je kam
148 zaveze, kdo je kdy vyzvedne a tak no.

149

150 AS: A dříve to bylo jak?

151

152 M5: No to jsem tohle všechno obstarávala já. Já jsem buď měla půl úvazky a nebo jsem
153 byla na tý mateřský, takže tohle celý spadalo do mé kompetence.

154

155 AS: Dobře. Takže dříve jste to vše obstarávala vy a teď je do toho zapojen i manžel.

156

157 M5: Ted jsme tam zatahli toho manžela. (smích) Ale funguje. Funguje, protože skutečně
158 já jsem v práci do čtyř nebo do půl pátý kolikrát. My máme restauraci. Manžel tam
159 pracuje, takže to má odpoledne trošku volnější. Tak holky prostě posbírání a scházíme se
160 doma a pak odchází na tu večerní směnu. Takže to jde. Zkoordinovali jsme to dobře, si
161 myslím.

162

163 AS: Změnil se nějak váš vztah s vaším manželem?

164

165 M5: (smích) Noo, nevim. Jakoby funguje...on tím, že nemusel. Do teď nemusel moc nic
166 dělat, protože tím, že já jsem ten prostor měla tak jsem jakoby nepotřebovala pomoci.

167 Ted' jsme ale takový servisní manželé, servisní rodiče. Řešíme, kde kdo v kolik bude, kdo
168 koho vyzvedne. Nevím jestli se změnil úplně vztah, ale zlepšila se taková nějaká
169 spolupráce a ta komunikace, protože prostě není zbytí. Musíme se zkoordinovat tak aby
170 to všechno během toho týdne klapalo. Tak bych to asi řekla.

171

172 AS: Změnil se nějak vztah mezi holkama?

173

174 M5: Myslím, že jo. Ta starší už bere tu mladší trošku vážněji. Nebere jí jako malýho
175 cvrčka, kterej jenom zlobí a dělá neplechy nějaký. Oni jsou od sebe šest let, takže se jako
176 nikdy mezi sebou nepraly nebo tak. Nějak zle mezi nima nikdy nebylo, Ale vidím, že ted'
177 jsou fakt dobrý. Ted' jsou spolu jako fajn. Ta starší jí pomáhá. A kolikrát se stane, že jí
178 řekne udělej si úkoly. Ta straší jí jako vede v tomhle tom. Opravdu je vidět, že se mají
179 rádi, a že už jí bere jako víc sobě rovnou než jako to malý škvárně z tý školky.

180

181 AS: Takže se ten vztah změnil.

182

183 M5: Ano. Ten vztah nikdy nebyl špatný. Ony se měly vždycky rády, ale ted' jakoby se
184 společně posouvaj. Ta starší víc pomáhá tý mladší. Maj vlastně podobnou činnost, kterou
185 můžou sdílet. Maj něco, co je jim ted' společně bližší.

186

187 AS: Bylo něco, na co jste se těšila?

188

189 M5: No. Asi ne. (smích) Asi jsem se úplně na nic netěšila, protože jsem věděla do čeho
190 jdu. Věděla jsem, že to bude o spoustě věcí jinak. Tím, že znám tu školu, věděla jsem do
191 čeho jdeme, tak jsem se prakticky asi na nic netěšila. Jde o brzké vstávání, jde o ranní
192 blázinec v podobě svačín, snídaní a podobně. Takže nemůžu říct, že jsem se těšila.

193

194 AS: Takže jste se na nic netěšila, protože jste věděla do čeho jdete.

195

196 M5: Přesně. Věděla jsme co se bude dít, a že je to skutečně o tom omezení i v podobě, že
197 se normálně nevyspíte a musíte vstávat o něco dřív aby se to všechno stihlo.

198

199 AS: Bylo něco, na co jste se netěšila?

200

201 M5: To asi ne. Asi jenom to vstávání, to je takový co je nepříjemný. Ale není to, že bych
202 se netěšila. To nemůžu říct. Je to ale skutečně víc práce a víc přípravy a přemýšlení o tom
203 abychom zaplatili ty kroužky a jídelnu. Je to taková nálož věcí, co se musej řešit. Tak to
204 ale prostě je a je potřeba s tím pracovat a fungovat. Je tam hodně organizačních
205 povinností, co jako omezujou. Takový ty provozní věci, který trošku svazujou no.

206

207 AS: Je pro vás důležité, že už jste jeden ten vstup do školy zažila?

208

209 M5: No jo. Je to lepší v tom, že víme, co se bude dít, jak to probíhá a tak. Třeba, že je
210 potřeba v září ty kroužky pořešit. Je to prostě jednodušší, protože víme, co bude
211 nadcházet.

212

213 AS: Takže je to pro vás jednodušší, protože víte, jak to probíhá.

214

215 M5: Přesně, přesně tak.

216

217 AS: Bylo nebo je něco, co je pro vás těžké?

218

219 M5: Byla to vlastně logistika celková, protože jsou dcery každá v jiný škole. Bylo by to
220 vlastně snazší, kdyby ta starší zůstala na týhle tý základce. Byl by ten ranní převoz
221 snadnej. Takže jsme řešili hodně logistiku, protože ta starší dcera jezdí do centra a uplně
222 jsme jí nechtěli nechat jezdit samotnou do školy, takže tu vozí manžel a já vozím tu mladší
223 dceru do školy. Bylo to skutečně jenom o tom abychom si domluvili, kdo kam, aby byly
224 holky včas ve školách a to bylo to hlavní. Logistika celého toho procesu.

225

226 AS:A ještě něco?

227

228 M5: Ne už nic není. Tak my to jako nebereme, jako obtíž. Je to prostě věc, která prostě
229 je, se kterou je potřeba nějak jako fungovat.

230

231 AS: Přejde vám, že se spolu s nástupem do školy vaše dcera změnila?

232

233 M5: No určitě. (smích) Ona se, ona se. Ona je jakoby hnána tou starší sestrou. Vidím, že

234 jí to baví, že je taková zvědavější. Teď začala číst, takže už si třeba přečte nápisy na ulici
235 a v časopisech. Ale asi tam není nějaký zásadní posun. Furt je to to malý dítě, který si
236 chce nejrady hrát a nejrady blbnout. Ale myslím, že jí ty věci baví, že jí zajímaj.

237

238 AS: Ještě nějak se podle vás změnila?

239

240 M5: Já myslím, že nic jinýho. Možná jí to víc otrkalo. Je ve velký škole, mezi velkejma
241 dětma a musí se začít starat sama o sebe v tom školním prostředí. Takže jí to asi
242 osamostatnilo víc.

243

244 AS: Takže jí to osamostatnilo.

245

246 M5: Ano.

247

248 AS: Jak zvládla tu změnu? Přejod ze školky do školy?

249

250 M5: Jo, dobře. Těšila se. Byl to pro ní velkej krok a zvládla to dobře.

251

252 AS: Takže se do školy těšila. Víte jestli měla z něčeho strach?

253

254 M5: Myslím, že neměla. Ona je taková bezproblémová osobnost, že když jí něco vadí,
255 tek to řekne. Neměla z ničeho strach. Těšila se.

256

257 AS: Jak prožíváte celý ten vstup do školy?

258

259 M5: Noo. Ono to je vlastně shrnutí toho celýho. Je to nová věc. Je to omezení pro tu
260 rodinu. Je to více práce, více organizování, přemýšlení o tom aby se na něco
261 nezapomnělo, aby bylo všechno nachystaný. Celkově je to trochu víc povinností pro celou
262 tu rodinu.

263

264 AS: Takže vám přibyly povinnosti a je víc organizování.

265

266 M5: Ano.

267

268 AS: Ještě nějak to prožíváte?

269

270 M5: Já myslím, že ne.

271

272 AS: Máte něco, co byste k tomu ještě chtěla říct? Na co jsem se třeba nezeptala a vám to
273 přijde důležité.

274

275 M5: Nevim, nevim. Přemýšlím. Přibyli nám i takový ty odpolední aktivity, jako kroužky.
276 Některý se dají organizovat v rámci tý školy, což je fajn. No točí se to všechno kolem
277 toho. Popravdě řečeno, jsou to dvě holky, dvě školy, dvoje kroužky. Je to skutečně o tom,
278 že od pondělí do pátku se řeší tohle.

279

280 AS: A ve školce měla nějaké kroužky?

281

282 M5: Měla jenom něco v rámci školky. Takový ty keramiky, dětská angličtina. Ale jinak
283 nic. Byla to taková pohoda.

284

285 AS: A teď má kolik kroužků?

286

287 M5: Má tři kroužky. Vlastně ve škole místo družiny.

288

289 AS: Máte pocit, že je více unavená, než když chodila do školky?

290

291 M5: To je. To je rozhodně. Třeba když má v jeden den tělocvik a ještě kroužek bruslení,
292 tak večer okamžitě odpadne. Třeba v půl šestý, tak na půl hodiny usne. Ve školce byla
293 ještě zvyklá na nějaký to spaníčko po obědě. Takže je to pro ní náročný.

294

295 AS: Ještě k tomu něco chcete říct?

296

297 M5: Teď to asi vyznělo, že je to strašná práce. Ale je s tím spojeno i spousta srandy. Je
298 to prostě všeho chuť. Velká změna je v tom, že s tou první jsem všechny úkoly dělala,
299 seděla jsem u ní, kontrolovala jsem jí aktovku denně. Točilo se to vlastně všechno jenom

300 kolem tý školy. Teď je to takový, že už to tolik neprožívám. Tak to jako pluje. Jedna
301 úkoly, druhá úkoly. Funguje to ale dobře, tím, že jsme do toho zapojený všichni čtyři.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Anna Sirotková

Studijní program: Bakalářský

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Vstup dítěte do školy pohledem matek

Počet stran (bez příloh): 49

Celkový počet stran příloh: 43

Počet titulů české literatury a pramenů: 26

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 2

Počet internetových odkazů: 7

Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Rok dokončení práce: 2019

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Anna Sirotková
Obor studia: Psychologie
Název práce: Vstup dítěte do školy pohledem matek
Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 49
Počet stránek příloh: 43
Počet titulů v seznamu literatury: 35

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přílehlavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol
Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost

	1			
--	---	--	--	--

výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Byl pro Vás některý z výsledků výzkumu překvapivý (např. proto, že zcela neodpovídal Vám známým poznatkům)?
2. Pokud byste v tématu měla pokračovat diplomovou prací, jakým směrem byste ho rozšířila, resp. prohloubila?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Téma vstupu dítěte do školy je v psychologii poměrně dobře pokryté výzkumy i odbornou literaturou, autorka bakalářské práce ovšem zvolila méně častý úhel pohledu na tuto problematiku, a sice pohled a prožívání matek nastupujících prvňáčků.

V teoretické části ovšem zpracovává téma z obou stran, několik kapitol tak věnuje dítěti vstupujícímu do školy (předškolní období, školní zralost, mladší školní věk), v dalších kapitolách pak sleduje optiku rodiny čerstvého školáka, popisuje změny, které z nové situace vyplývají a samostatně se věnuje i vztahu mezi rodinu a školou. Teoretická část dle mého podává poměrně ucelený a solidní základ pro orientaci v tématu potřebný pro porozumění následné části empirické. Autorka prokazuje schopnost pracovat s odbornou literaturou, smysluplně skládat a parafrázovat jednotlivé názory, méně často je i mezi sebou srovnávat. V textu se objevují občasné stylistické neobratnosti, které ovšem nejsou nikterak závažné, takže je text poměrně čtivý a srozumitelný.

V praktické části autorka prezentuje svou sondu do prožívání matek prvňáčků, se kterými vedla rozhovory. Na samotném vedení rozhovorů je zřejmá autorčina nezkušenost, některá témata by se dalším doptáváním jistě dala prohloubit a jejich „výtěžnost“ by tak byla větší. Se získaným materiálem ale studentka naložila dle mého názoru poměrně dobře, její analýza odpovídá získaným datům, autorka prokázala schopnost tato nejen zachytit, ale i srozumitelně popsat.

Tato práce není z hlediska vědeckého přínosu nikterak zásadní ani novátorská, splňuje ale podle mě základní požadavky, které jsou na pisatele bakalářské práce kladeny, totiž prokázat svou schopnost napsat smysluplný odborný text založený na četbě odborné literatury a vystavit jednoduchý výzkum dané problematiky se všemi jeho náležitostmi. Z tohoto hlediska považuji práci za úspěšnou a navrhuji ji k obhajobě se známkou výborně.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

**Posudek oponentky bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: SIROTKOVÁ ANNA
Obor studia: Psychologie
Název práce: Vstup dítěte do školy pohledem matek

Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Oponentka práce: PhDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 49

Počet stránek příloh: 43

Počet titulů v seznamu literatury: 28

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		X		
--	--	---	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		X		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X	X		
--	---	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	X			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X	X		
--	---	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		X	X	
--	--	---	---	--

Využití praktických zkušeností

	X			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části

		X		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

v daném tématu

Návaznost kapitol a subkapitol

	X			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		X		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

X				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč není vzhledem k zaměření výzkumné sondy důležité, zda participantky zažily vstup dítěte do školy?
Jak autorka tvořila scénář rozhovoru?
Proč se autorka na dané téma zaměřila a jak by využila získané poznatky v praxi?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se v textu bakalářské práce zabývá tématem vstupu dítěte do školny. V rámci teoretické části práce charakterizuje předškolní věk a pojednává téma školní zralosti a mladšího školního věku. Autorka mapuje i možné změny, nastávající ve spojitosti se vstupem dítěte do školy a zabývá se i vztahy mezi rodiči a školou. V empirické části práce předkládá autorka kvalitativní výzkumnou sondu, v níž za pomoci tematické analýzy zpracovává polostrukturované rozhovory s pěti matkami dětí nastupujících do školy.

Práce je psána kultivovaným jazykem, anglické části textu by si zasloužily důkladnější revizi. Text je výstižný a stručný, autorka nezapředává do zbytečných úvah, místy bych však uvítala hlubší psychologické zamyšlení nad popisovanou problematikou (například i nad aktuálními poznatky vývojových psychologů či pediatrů - proč děti stále hůře mluví? Jak to souvisí s pohybem? Jak se umějí vyrovnávat s nebezpečím, rizikem atp.). Chybí mi též (z čistě subjektivního pohledu) uvedení kontextu práce - autorka v teoretické části práce dle mého názoru popisuje ryze českou realitu průměrné rodiny, kdy dítě ze školky nastoupí do školy (běžné) a žije v rodině. Jak je to například s dětmi jiných etnik? Co se děje za hranicemi naší malé země? Jsou popisované teorie obecně platné?...

Kvalitativní výzkumná sonda (doporučila bych u bakalářské práce používat spíše výraz "sonda" a u kvalitativního typu zkoumání též výraz "aprticipantka") je zpracována vcelku dobře, postrádám reflexi autorčina "předporozumění problematice", které by vzhledem k tématu práce a způsobu jejího zpracování bylo vhodné a pojednání o validitě a reliabilitě výzkumné sondy. Není mi zcela jasné, proč autorka nepovažuje za důležité, zda participantky sondy zažily vstup vlastního dítěte do školy či ne. Za zbytnou považuji podkapitolu "metodika výzkumu", která je shrnutím základní teorie sepsané za základě literatury, nevztahuje se však přímo adresně ke konkrétní sondě.

V rámci samotné tematické analýzy považuji za chybu, že témata se místy shodují již se zněním otázek (autorka sama, pokud textu dobře rozumím, považuje v rámci otázek vstup do školy za důležitý a on se skutečně v odpovědích jako důležitý ukazuje...). Je nutné poznamenat, že autorka si sama uvědomuje možnou návodnost některých otázek (viz diskuse) a to jí slouží ke cti. Autorka se text snažila evidentně zpracovat pečlivě, to oceňuji. Kladu si však otázku, proč se daným tématem zabývala a jak zpětně hodnotí přínos práce.

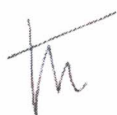
I přes uvedené menší nedostatky lze konstatovat, že autorce se podařilo naplnit format bakalářské práce. Přejí autorce mnoho zdaru u obhajoby.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: 2

Datum, podpis: 20.5. 2019

PhDr. Magdalena Kořová, Ph.D.

A handwritten signature in black ink, appearing to be the initials 'MK' or a stylized 'M' followed by a cursive 'K', positioned below the printed name.